

ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ

Περιγραφή ενός Αγώνα

Μετάφραση: ΜΑΡΛΕΝΑ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Σχέδια: ΣΙΜΟΣ ΚΑΡΑΦΥΛΛΗΣ

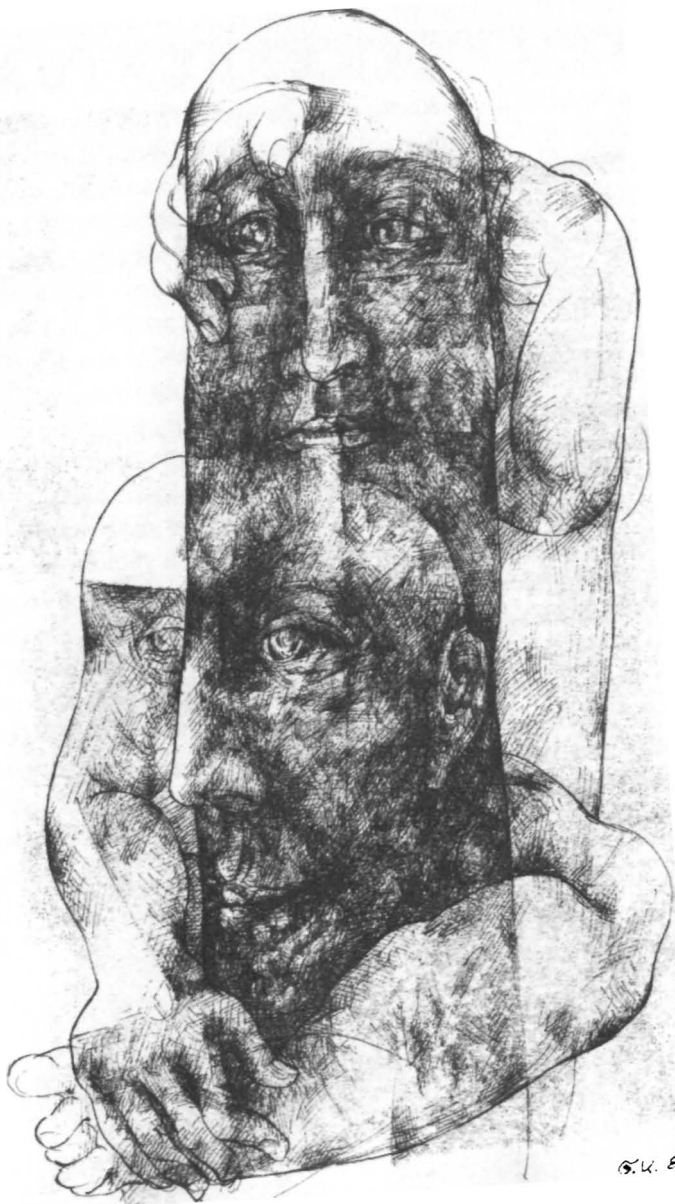
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΓΝΩΣΗ

Π Ε Ρ Ι Γ Ρ Α Φ Η Ε Ν Ο Σ Α Γ Ω Ν Α

I. [Απόσπασμα]	Σελ. 15
II. Χωρατά ή απόδειξη πως είναι αδύνατο να ζεις	
1. Ιππασία	Σελ. 32
2. Περίπατος	» 33
3. Ο Χοντρός	
(α) Προσφώνηση στο τοπίο	» 37
(β) Αρχίζοντας μια συνομιλία με τον Προσευχητή	» 41
(γ) Η Ιστορία του Προσευχητή	» 51
(δ) Συνέχεια της συνομιλίας ανάμεσα στο Χοντρό και τον Προσευχητή	» 59
4. Ο Πνιγμός του Χοντρού	» 61
III. [Απόσπασμα]	» 64

G.K. 82

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΝΟΣ ΑΓΩΝΑ

*Και άνθρωποι με τα γιορτινά τους
Σερβιανούν και ταλαντεύονται πάνω στα χαλίκια
Κάτω από τον απέραντο ουρανό,
Που από τους πέρα λόφους
Σ' άλλους απλώνεται πιο μακρινούς.*

I. [Απόσπασμα]

Γύρω στα μεσάνυχτα μερικοί σηκώθηκαν, υποκλίθηκαν, έσφιξαν τα χέρια, είπαν πως πέρασαν μια ευχάριστη βραδιά και ύστερα διάβηκαν τη μεγάλη πόρτα που οδηγούσε στο βεστιάριο, για να φορέσουν τα πανωφόρια τους. Η οικοδέσποινα στεκόταν στη μέση της σάλας και υποκλινόταν με χάρη κάνοντας τις κομπές πτυχές της φούστας της ν' ανεβοκατεβαίνουν.

Καθόμουν σ' ένα μικρό τραπεζάκι — είχε τρία κυρτά, λεπτά πόδια — αργοπίνοντας το τρίτο μου ποτηράκι Βενεδικτίνης και, καθώς έπινα, επιθεωρούσα τα γλυκίσματα που μόνος είχα διαλέξει και στοιβάξει σ' ένα μικρό σωρό εμπρός μου.

Τότε είδα την καινούργια μου γνωρίμια. Κάπως αναμαλλιασμένος και τσαλακωμένος έκανε την εμφάνισή του στο κατώφλι του διπλανού δωμάτιου. Έκανα να κοιτάξω αλλού, γιατί δε μου έπεφτε λόγος. Εκείνος, όμως, προχώρησε κοντά μου και, κοιτώντας με μ' ένα αφηρημένο χαμόγελο, είπε: «Συγγνώμη που σας ενοχλώ, αλλά ως τώρα ήμουν μόνος με το κορίτσι μου στο πλαϊνό δωμάτιο. Από τις δέκα και μισή. Θεέ μου, τι βραδιά!

Το ξέρω πως δεν είναι σωστό να σας μιλώ έτσι, μιας και σχεδόν δε γνωρίζομαστε. Συναντηθήκαμε μονάχα στις σκάλες απόψε και, σαν φιλοξενούμενοι στο ίδιο σπίτι, ανταλλάξαμε λίγα λόγια. Και τώρα — πρέπει να με συγχωρήσετε, σας παρακαλώ — η ευτυχία μου δεν μπορεί άλλο να κρυφτεί τι να κάνω; Και αφού δεν έχω κανέναν άλλο γνωστό εδώ που να του έχω εμπιστοσύνη...»

Τον κοιτάξα στεναχωρημένος — το κομμάτι του κέικ με τα φρούτα που είχα στο στόμα μου δεν είχε και σπουδαία γεύση — και του πέταξα στο ξαναμμένο του πρόσωπο: «Χαίρομαι, βέβαια, που με θεωρείτε άξιο της εμπιστοσύνης σας, αλλά δε μου αρέσει να μου κάνουν εκμυστηρεύσεις. Και σεις ο ίδιος, αν δεν ήσασταν σ' αυτή την κατάσταση, θα γνωρίζατε πόσο άπρεπο είναι να μιλά κανείς για μια ερωτευμένη κοπέλα σε κάποιον που κάθεται και πίνει μονάχος».

Μόλις απόσωσα τα λόγια μου, εκείνος κάθισε μ' ένα πήδημα, ακούμπησε την πλάτη του στην καρέκλα και άφησε τα χέρια του να κρεμάσουν. Ύστερα, σηκώνοντας τους αγκώνες του, άρχισε να μιλά με φωνή δυνατή: «Πριν από λίγο, η Αννούλα κι εγώ ήμασταν μόνοι σ' εκείνο το δωμάτιο. Και τη φίλησα, τη φίλησα — στο στόμα, στ' αφτιά, στους ώμους της! Ω θεέ μεγαλοδύναμε!»

Μερικοί καλεσμένοι, υποθέτοντας πως η κουβέντα μας ήταν κάπως ζωηρή, μας πλησίασαν με χασμουρητά και πάνω σ' αυτό εγώ σηκώθηκα και είπα, για να μας ακούσουν όλοι: «Καλά, λοιπόν! Αφού επιμένεις, θα έρθω μαζί σου, αλλά σ' το ξαναλέω: Είναι παράλογο ν' ανεβούμε νυχτιάτικα στο Λαουρέντσιμπεργκ μέσα στο καταχείμωνο. Κι εξάλλου έχει παγωνιά' έχει ρίξει και χιόνι. Οι δρόμοι γλιστρούν σαν πίστες για παγοδρομίες! Όμως, πάλι, όπως θέλεις...»

Στην αρχή με κοίταξε έκπληκτος μισανοίγοντας τα υγρά του χείλια. Ύστερα, όμως, βλέποντας τους άλλους που μας είχαν πλησιάσει, γέλασε, σηκώθηκε και είπε: «Νομίζω πως το κρύο θα μας κάνει καλό. Τα ρούχα μας είναι γεμάτα ζέστα και καπνό. Κι όχι τίποτα άλλο, αλλά είμαι και λίγο ζαλισμένος, χωρίς να έχω πει πολύ. Έλα, λοιπόν, πάμε να χαιρετήσουμε και να φύγουμε».

‘Έτσι πήγαμε στην οικοδέσποινα και, καθώς της φιλούσε το χέρι, εκείνη του είπε: «Χαίρομαι που σας βλέπω τόσο χαρούμενο σήμερα».

Συγκινημένος από τα καλά της λόγια τής ξαναφίλησε το χέρι κι εκείνη χαμογέλασε. Χρειάστηκε να τον τραβήξω, για να φύγουμε. Στο βεστιάριο ήταν μια καμαριέρα που δεν την είχαμε ξαναδει. Μας βοήθησε να φορέσουμε τα πανωφόρια μας και πήρε ένα μικρό φανάρι, για να μας φέξει στις σκάλες. Ο λαιμός της ήταν γυμνός, εκτός από μια μαύρη βελούδινη κορδέλα γύρω του. Το ελαφροντυμένο της κορμί ήταν σκυφτό και μάκραινε καθώς κατέβαινε τις σκάλες μπροστά μας κρατώντας χαμηλά το φανάρι. Τα μάγουλά της ήταν ξαναμμένα, γιατί είχε πει λίγο κρασί, και στ’ αδύνατο φως του φαναριού που φώτιζε τις σκάλες έβλεπα τα χείλια της να τρέμουν.

Στο τελευταίο σκαλί απέθεσε χάμω το φανάρι, έκανε ενα βήμα κοντά στο γνωστό μου, τον αγκάλιασε, τον φίλησε και απέμεινε εκεί στην αγκαλιά του. Μονάχα όταν της έβαλα ενα νόμισμα στο χέρι, μονάχα τότε απέσυρε ναρκωμένη τά χέρια της από πάνω του, άνοιξε αργά την πόρτα και μας άφησε να βγούμε στη νύχτα.

Πάνω από τον έρημο, απαλά φωτισμένο δρόμο, ένα μεγάλο φεγγάρι ορθωνόταν στο μισοσυννεφιασμένο — και γι’ αυτό ασυνήθιστα μεγάλο — ουρανό. Πάνω στο παγωμένο χιόνι έπρεπε να περπατάμε με βήματα μικρά.

Δεν είχαμε προλάβει ακόμα να βγούμε έξω και, πραγματικά, άρχισα να νιώθω πολύ χαρούμενος. Σήκωσα τα πόδια μου, τσάκισα τις κλειδώσεις μου, φώναξα δυνατά ένα όνομα, σαν κάποιος φίλος μου να είχε μόλις χαθεί στη στροφή, και πηδώντας πέταξα το καπέλο μου στον αέρα και το ξανάπιασα με καμάρι. Ο γνωστός μου, όμως, περπατούσε δίπλα μου αδιάφορα με το κεφάλι σκυφτό. Ούτε που μιλούσε.

Αυτό μου έκανε εντύπωση, γιατί λογάριαζα πως, από τη στιγμή που θα φεύγαμε από τη δεξίωση, θ’ άφηνε τη χαρά του να ξεσπάσει. Τώρα μπορούσα κι εγώ να ηρεμήσω. Δεν είχα προλάβει να τον χτυπήσω φιλικά στον ώμο, όταν, ξαφνικά, δεν μπορούσα πια να καταλάβω τα κέφια του και αποτράβηξα το χέρι

μου. Μιας και μου ήταν άχρηστο, το έχωσα στην τσέπη του πανωφοριού μου.

Συνεχίσαμε, λοιπόν, να περπατάμε σιωπηλοί. Ακούγοντας τον ήχο των βημάτων μας, δεν μπορούσα να εξηγήσω γιατί ήμουν ανίκανος να κρατήσω βήμα μαζί του, αφού, μάλιστα, η ατμόσφαιρα ήταν καθαρή και μπορούσα να βλέπω τα πόδια του ολοκάθαρα. Πότε πότε, κάποιος έσκυβε από ένα παράθυρο και μας κοίταζε.

Στρίβοντας στην Φέρντιναντστράσε αντιλήφθηκα πως ο γνωστός μου είχε αρχίσει να σιγοτραγουδά μια μελωδία από την *Πριγκίπισσα των Δολαρίων*. Τραγουδούσε σιγανά, αλλά τον άκουγα καθαρά. Τι ήθελε να πει αυτό; Μήπως ήθελε να με προσβάλει; Όσο για μένα, δεν είχα ανάγκη ούτε το τραγούδι του, ούτε και τον περίπατο. Στο κάτω κάτω γιατί δε μου μιλούσε; Αν δε με χρειαζόταν, τότε γιατί δε μ' άφηνε στην ησυχία μου, στο ζεστό δωμάτιο, με τη Βενεδικτίνη και τις λιχουδιές μου; Σίγουρα δεν ήμουν εγώ εκείνος που είχε επιμείνει σ' αυτό τον περίπατο. Άσε που θα μπορούσα να είχα πάει να περπατήσω και μονάχος μου. Απλώς είχα βρεθεί σε μια δεξίωση, είχα σώσει έναν αχάριστο νεαρό από το ρεζίλεμα και τώρα περιπλανιόμουν στο φεγγαρόφωτο. Αλλά κι αυτό ακόμα δεν πείραζε. Όλη μέρα στο γραφείο, τα βράδια στις συναναστροφές, τις νύχτες στους δρόμους και τίποτα παραπάνω. Ένας τρόπος ζωής τόσο φυσικός, που ξεπερνά κάθε όριο.

Κι όμως, ο γνωστός μου εξακολουθούσε να έρχεται ξωπίσω μου. Τάχυνε μάλιστα και το βήμα του, σαν κατάλαβε πως τον είχα προσπεράσει. Λέξη δεν ανταλλάξαμε κι ούτε που θα μπορούσε κανείς να πει πως τρέχαμε. Αναρωτιόμουν, όμως, μήπως δε θα ήταν μια καλή ιδέα, αν έστριβα σ' ένα σοκάκι. Στο κάτω κάτω, δεν ήμουν υποχρεωμένος να σεργιανώ μαζί του. Αν ήθελα, γύριζα στο σπίτι μου μονάχος και κανείς δε θα μπορούσε να με σταματήσει. Τότε, θα τον παραμόνευα κρυφά να περνά έξω από την πόρτα μου. Αντίο, αγαπητέ μου φίλε! Φτάνοντας στην κάμαρά μου, θα ζεσταθώ. Θ' ανάψω τη λάμπα με τη σιδερένια βάση πάνω στο γραφείο μου και θα ξαπλώσω στην πολυθρόνα μου που στέκει πάνω στο τρύπιο ανατολίτικο χαλί. Ευ-

χάριστες προοπτικές! Γιατί όχι; Ύστερα όμως; Δεν υπάρχει ύστερα, η λάμπα θα φωτίζει το ζεστό δωμάτιο, θα φωτίζει και το στήθος μου, καθώς θα είμαι ξαπλωμένος στην πολυθρόνα. Ύστερα, η θερμοκρασία μου θα πέσει και θα περάσω ώρες ατέλειωτες μονάχος, ανάμεσα στους χρωματισμένους τοίχους και στο πάτωμα που — αντανακλώντας στον καθρέπτη με τη χρυσή κορνίζα που κρέμεται στον πίσω τοίχο — μοιάζει να γέρνει.

Τα πόδια μου είχαν αρχίσει να κουράζονται και είχα κιόλας αποφασίσει να γυρίσω σπίτι μου και να ξαπλώσω, όταν αναρωτήθηκα αν θα 'πρεπε, πριν τον αφήσω, να τον καληνυχτίσω. Ντρεπόμουν να φύγω δίχως λέξη να πω, αλλά ένιωθα και πολύ αδύναμος, για να του φωνάξω δυνατά. Έτσι, λοιπόν, στάθηκα έγειρα στο φεγγαρολουσμένο τοίχο ενός σπιτιού και περίμενα.

Ήρθε τρέχοντας κοντά μου τόσο γρήγορα, λες και περίμενε πως θα τον άρπαζα. Μου έκλεισε το μάτι, σαν να υπονούσε κάποια συμφωνία μας που εγώ, προφανώς, είχα λησμονήσει.

— Τι συμβαίνει; ρώτησα.

— Α, τίποτα, αποκρίθηκε. Ήθελα μονάχα να ρωτήσω τη γνώμη σου γι' αυτό το δουλικό που με φίλησε στις σκάλες. Ποια ήταν αυτή η κοπέλα; Την έχεις ξαναδεί; Όχι; Ούτε κι εγώ. Υπηρέτρια ήταν; Ήθελα να σε ρωτήσω και νωρίτερα, όταν κατέβαινε μπροστά μας τις σκάλες.

— Πρόσεξα αμέσως τα κοκκινισμένα χέρια της και κατάλαβα πως ήταν υπηρέτρια, και μάλιστα ούτε καν από τις πρώτες. Κι όταν της έδωσα τα χρήματα, ένιωσα το δέρμα της άγριο.

— Αυτό αποδεικνύει μονάχα πως έχει καιρό στη δουλειά' έτσι θα είναι, δίχως άλλο.

— Μπορεί και να έχεις δίκιο. Με το λιγοστό φως δεν μπορούσε κανείς να δει πολλά, αλλά το πρόσωπό της μου θύμισε τη μεγάλη θυγατέρα κάποιου αξιωματικού που γνωρίζω.

— Εμένα, όχι, είπε.

— Αυτό δε θα μ' εμποδίσει να γυρίσω σπίτι μου. Είναι αργά και αύριο πρέπει να πάω νωρίς στο γραφείο.

Και λέγοντας αυτά του έδωσα το χέρι, για να τον αποχαιρετήσω.

— Ποπό! Τι κρύο χέρι! φώναξε. Εγώ στη θέση σου δε θα 'θε-

λα να γυρίσω σπίτι μου μ' ένα τόσο κρύο χέρι. Έπρεπε να την είχες αφήσει να σε φιλήσει και σένα, φίλε μου! Αυτό ήταν παράληψη. Μπορείς, όμως, να τα διορθώσεις τα πράγματα. Αλλά να κοιμηθείς; Μια τέτοια νύχτα; Τι ιδέα! Σκέψου μονάχα πόσες σκέψεις πνίγει μια κουβέρτα, σαν βρίσκεται κανείς μόλιος στο κρεβάτι, και πόσα δυσάρεστα όνειρα θερμαίνει.

—Ούτε πνίγει, ούτε θερμαίνει τίποτα, είπα.

—Έλα τώρα! σύνεχισε. Είσαι κωμικός!

Πάνω στην ώρα άρχισε πάλι να περπατά κι εγώ τον ακολούθησα ασυναίσθητα, γιατί σκεφτόμουν εκείνα που μου είπε.

Από τα λόγια τούτα κατάλαβα πως εκείνος έβλεπε σε μένα κάτι που — αν και δεν το είχα — μ' έκανε ν' ανεβαίνω στην εκτίμησή του με το να το υποθέτει. Ώστε λοιπόν ήταν καλύτερα που δεν είχα γυρίσει σπίτι μου. Ποιος ξέρει, τούτος ο άνθρωπος — που, περπατώντας δίπλα μου, ο νους του γύριζε στα δουλικά και το στόμα του άχνιζε από το κρύο — μπορεί να ήταν ικανός να μου αποδώσει, στα μάτια του κόσμου, κάποια αξία, χωρίς εγώ καθόλου να κοπιάσω. Ας ευχόμαστε να μην τον χαλάσουν τα κορίτσια! 'Ας τες να τον φιλούν και να τον χαϊδολογούν' είναι καθήκον τους και δικαίωμά του, αλλά δεν πρέπει να τον κρατήσουν. Στο κάτω κάτω, σαν τον φιλούν, φιλούν κι εμένα λίγο — με την άκρη των χειλιών τους, σαν να λέμε. Όμως, αν τον κρατήσουν, τότε μου τον κλέβουν. Και πρέπει να μείνει μαζί μου, για πάντα — για πάντα. Ποιος θα τον προστατέψει, αν όχι εγώ; Και είναι τόσο ανόητος! Αρκεί να βρεθεί κάποιος να του πει μες στο Φλεβάρη «Πάμε στο Λαουρέντσιμπεργκ» και, ωπ! Είναι έτοιμος! Κι αν πέσει; Κι αν κρυώσει; Κι αν κάποιος μοχθηρός φανεί από την Ποστγκάσσε και του επιτεθεί; Τότε τι θ' απογίνω εγώ; Θα πρέπει να εξαφανιστώ από το πρόσωπο της γης; Αυτό θα πρέπει να το δω, για να το πιστέψω! Όχι, δε θα με ξεφορτωθεί!

Αύριο θα μιλά στη δεσποινίδα Άννα και, όπως είναι φυσικό, θα της λέει στην αρχή πράγματα συνηθισμένα' αλλά, αίφνης, δε θα μπορέσει άλλο να κρατηθεί: Χθες βράδυ, Αννούλα, μετά τη δεξίωση — θυμάσαι; — ήμουν μ' έναν άνθρωπο που όμοιο του σίγουρα δεν έχεις ξαναδεί. Έμοιαζε — πώς να σ' τον περι-

γράψω; — σαν μαστουνόβεργα που σειόταν στον αέρα' έτσι έμοιαζε. Μ' ένα μαύρο μαλλιαρό κρανίο στην κορφή. Το κορμί του ήταν καλυμμένο μ' ένα σωρό θαμποκίτρινα κουρελάκια, που τον σκέπαζαν ολόκληρο, έτσι που έπεφταν γύρω του εφαρμοστά στην άπνοια τη χθεσινοβραδινή. Λοιπόν, Αννούλα, σου χαλάω την όρεξη; — Ναι; — Τότε φταίω εγώ δε σου τα λέω καλά. Αν τον έβλεπες να περπατά πλάι μου ντροπαλά, διαβάζοντας στο πρόσωπό μου την έξαψη του έρωτα (πράγμα όχι και τόσο δύσκολο) και να προχωρά μπροστά μου, για να μη μ' ενοχλεί! Νομίζω, Αννούλα, πως θα γελούσες λιγάκι και συνάμα θα φόβοςουν και μια στάλα. Όμως, η παρέα του μου άρεσε. Γιατί, Αννούλα, — πού ήσουν εσύ; Εσύ βρισκόσουν στο κρεβάτι σου και το κρεβάτι σου ήταν μακριά — θα μπορούσε να ήταν και στην Αφρική ακόμα. Όμως, πολλές φορές ένιωθα, στ' αλήθεια, πως ο ξάστερος ουρανός ανεβοκατέβαινε με την κομμένη ανάσα του στενού του θώρακα. Νομίζεις πως υπερβάλλω; Όχι, Αννούλα. Στην ψυχή μου, όχι! Στην ψυχή μου που ανήκει σε σένα, όχι.

Είχαμε φτάσει στα πρώτα σκαλιά του Φράντσενσκαί — και δεν του χαρίστηκα ούτε τόσο δα απ' την ταπείνωση που θα 'πρεπε να ένιωσε με τούτα τα λόγια. Μόνο που οι σκέψεις μου θόλωσαν εκείνη τη στιγμή, γιατί ο Μολδάβας και το τμήμα της πόλης που βρισκόταν στην απέναντι όχθη ήταν βυθισμένα στο σκοτάδι. Ένα δυο φώτα, που έφεγγαν εκεί, παιχνιδίζαν στο μάτι.

Διασχίσαμε το δρόμο, για να φτάσουμε στο κιγκλίδωμα του ποταμού, κι εκεί σταθήκαμε ακίνητοι. Βρήκα ένα δέντρο και έγειρα την πλάτη μου. Κρύο ανέβαινε απ' το ποτάμι και φόρεσα τα γάντια μου, αναστέναξα χωρίς κανένα λόγο, όπως αναστενάζει κανείς, σαν βρεθεί νύχτα δίπλα σε ποτάμι, αλλά μετά ήθελα να συνεχίσω το περπάτημα. Ο γνωστός μου, όμως, κοίταζε επίμονα το νερό δίχως να σαλεύει.

Ύστερα πλησίασε πιο κοντά στο κιγκλίδωμα' τα πόδια του ακουμπούσαν κιόλας στο σίδερο, στήριξε τους αγκώνες του και έπιασε το μέτωπό του με τ'ά χέρια του. Και τώρα, λοιπόν; Στο κάτω κάτω εγώ τουρτούριζα και σήκωσα το γιακά του πανωφοριού μου. Εκείνος τεντώθηκε — τέντωσε την πλάτη του, τους

ώμους, το λαιμό του — και έγειρε το κορμί του πάνω απ' το κιγκλίδωμα.

— Ω, αναμνήσεις, είπα. Ναι, και η θύμηση λύπη φέρνει' πόσο περισσότερο το αντικείμενο των αναμνήσεων! Μην αφήνεις τον εαυτό σου να πάθει τα ίδια. Δεν είναι για σένα αυτά ούτε και για μένα. Το μόνο που κάνει κανείς είναι ν' αποδυναμώνει την τωρινή κατάσταση δίχως να ενισχύει την προηγούμενη — αυτό είναι ολοφάνερο — άσε, βέβαια, που η προηγούμενη κατάσταση δε χρειάζεται καμιά ενίσχυση. Νομίζεις πως εγώ δεν έχω αναμνήσεις; Ω, στη μία τη δική σου, εγώ έχω δέκα. Τώρα, λόγου χάρη, θυμάμαι να κάθομαι σ' ένα παγκάκι στο Λαουρέντσιμπεργκ. Ήταν βραδάκι' στην ακροποταμιά και πάλι. Καλοκαίρι, βέβαια. Κάτι τέτοιες βραδιές έχω τη συνήθεια να κάθομαι με τα γόνατα σηκωμένα στο στήθος μου και να τ' αγκαλιάζω με τα χέρια μου. Είχα ακουμπήσει το κεφάλι μου στην ξύλινη πλάτη του πάγκου και από κει παρατηρούσα τα βουνά στην απέναντι όχθη που ήταν αχνά σαν σύννεφα. Από ένα ξενοδοχείο, κοντά στο ποτάμι, ακουγόταν ένα απαλό βιολί. Πότε πότε, και στις δυο όχθες, τρένα διάβαιναν αφήνοντας πίσω τους ένα γυαλιστερό καπνό.

Γυρίζοντας απότομα, ο γνωστός μου με διέκοψε. Έμοιαζε έκπληκτος σχεδόν που μ' έβλεπε ακόμα εκεί.

— Ω, θα μπορούσα να σου πω κι άλλα πολλά, είπα. Τίποτ' άλλο.

— Φαντάσου, άρχισε. Πάντα έτσι γίνεται. Σήμερα, καθώς κατέβηκα, για να περπατήσω λίγο, πριν πάω στη δεξίωση, έμεινα κατάπληκτος από τον τρόπο που πρόβαλλαν τα χέρια μου από τις μανσέτες μου με τόση χάρη. Αυτό μ' έκανε αμέσως να σκεφτώ: Περίμενε και θα δεις! Κάτι θα γίνει σήμερα. Και έγινε!

Λέγοντας αυτά, γύρισε να φύγει και με κοίταξε χαμογελώντας με ορθάνοιχτα μάτια.

Ώστε, λοιπόν, είχα κιόλας φτάσει ίσαμε εκεί! Μπορούσε να μου λέει τέτοια πράγματα και συνάμα να χαμογελά και να με κοιτάζει μ' ορθάνοιχτα μάτια. Και εγώ — εγώ έπρεπε να συγκρατηθώ, για να μη βάλω το χέρι μου γύρω από τους ώμους του και να μην τον φιλήσω στα μάτια, για να τον ανταμείψω

που του ήμουν ολότελα άχρηστος. Αλλά το χειρότερο ήταν πως κι αυτό ακόμα δε θα μπορούσε σε τίποτα πια να βλάψει, γιατί τίποτα δε θα μπορούσε ν' αλλάξει. Έπρεπε να φύγω τώρα να φύγω με κάθε θυσία.

Όση ώρα προσπαθούσα να βρω στα γρήγορα μια δικαιολογία, για να μείνω έστω και λίγο ακόμα κοντά του, μου πέρασε από το νου πως ίσως το μακρύ κορμί μου να τον δυσαρεστούσε κάνοντάς τον να αισθάνεται πολύ μικρός. Και τούτη η σκέψη — αν και η νύχτα ήταν προχωρημένη και δεν είχαμε απαντήσει ψυχή σχεδόν — με βασάνιζε τόσο πολύ, ώστε, περπατώντας, έσκυψα την πλάτη μου, ώσπου τα χέρια μου έφτασαν στα γόνατά μου. Αλλά, για να τον εμποδίσω να καταλάβει τις προθέσεις μου, άλλαξα τη στάση μου πολύ αργά, προσπαθώντας να στρέψω την προσοχή του μακριά από το άτομό μου, κάνοντάς τον μια φορά να γυρίσει κατά το ποτάμι, δείχνοντάς του με τεντωμένα χέρια τα δέντρα στο Νησί των Κυνηγών και τα φώτα της γέφυρας που καθρεφτίζονταν στο ποτάμι.

Όμως, γυρίζοντας απότομα με κοίταξε — δεν είχα ακόμα ολοκληρώσει τη στάση μου — και είπε:

— Άλλο πάλι και τούτο! Εσύ έχεις στραβώσει ολότελα! Τι στο καλό σκαρώνεις;

— Πολύ σωστά. Είσαι πολύ παρατηρητικός, είπα με το κεφάλι μου στη ραφή του πανταλονιού του — κι αυτός ήταν ο λόγος που δεν μπορούσα να τον κοιτάξω καλά.

— Αρκετά! Σήκω πάνω! Τι ανοησία!

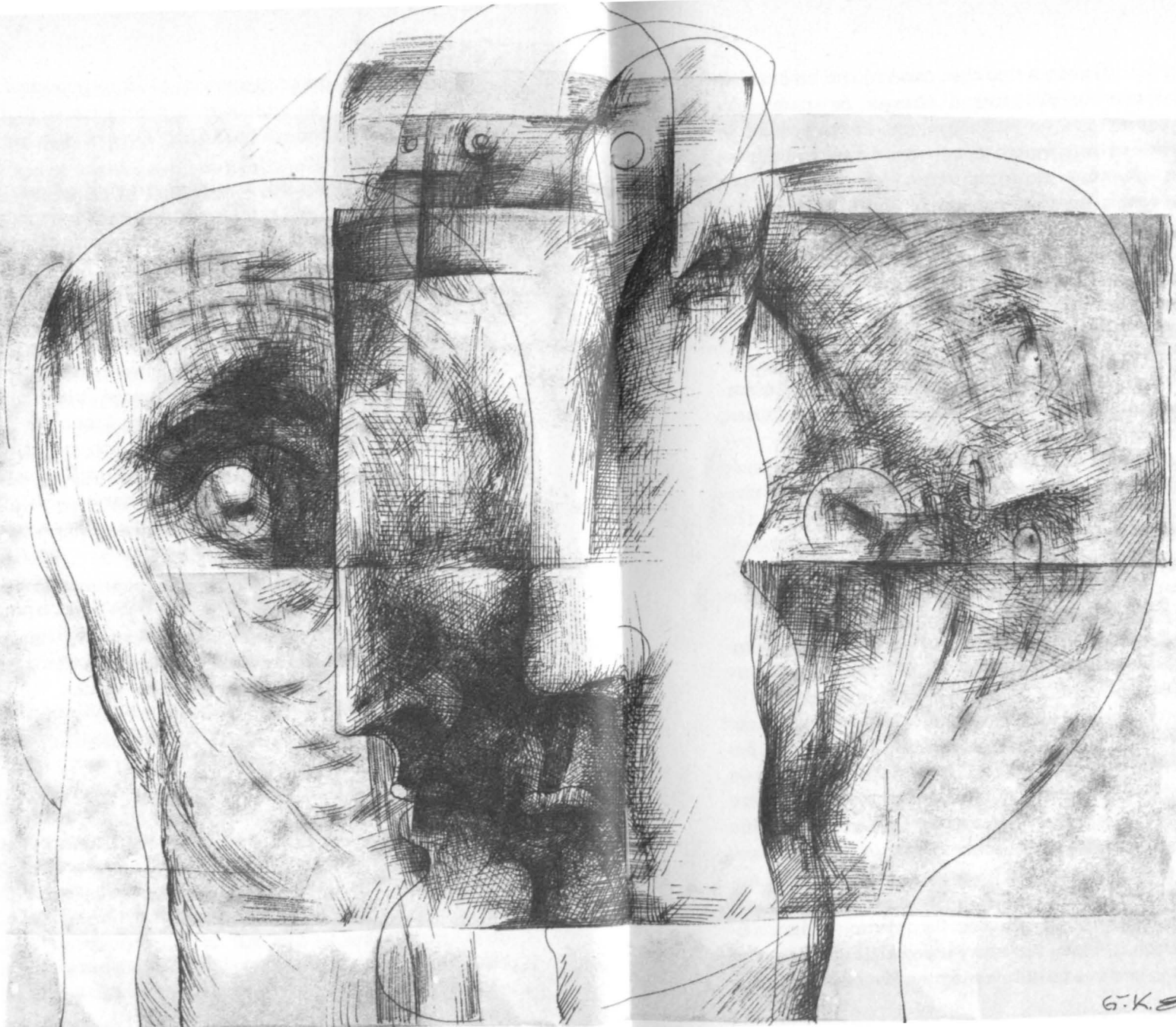
— Όχι, είπα, με το πρόσωπο κοντά στο χώμα. Θα μείνω έτσι, όπως είμαι.

— Μα την αλήθεια, μπορείς να γίνεσαι πολύ ενοχλητικός, τ' ομολογώ! Τι χαμένος καιρός! Άντε, λοιπόν, σταμάτα!

— Πώς φωνάζεις έτσι μέσα στη σιγαλιά της νύχτας! του απάντησα.

— Ε, καλά, λοιπόν. Κάνε ό,τι θέλεις, πρόσθεσε. Και σε λίγο: Είναι μία παρα τέταρτο.

Προφανώς είχε δει την ώρα στο ρολόι του Μύλεντουρμ. Σηκώθηκα αμέσως σαν να με είχαν τραβήξει απ' τα μαλλιά.

G.K. 82

Για κάμποση ώρα έμεινα με το στόμα ανοιχτό, για να βρει διέξοδο η ταραχή μου. Καταλάβαινα: μ' έδιωχνε. Δεν υπήρχε θέση για μένα κοντά του ή, κι αν υπήρχε, εγώ δεν μπορούσα να τη βρω. Εδώ που τα λέμε, γιατί επέμενα τόσο να μείνω μαζί του; Όχι. Έπρεπε να φύγω — τούτη τη στιγμή —, να γυρίσω στους συγγενείς και τους φίλους μου που με περίμεναν. Αλλά, αν δεν είχα συγγενείς και φίλους, θα 'πρεπε τότε να τα βγάλω πέρα μοναχός μου (τι νόημα είχε να παραπονιέμαι;) όμως έπρεπε να φύγω γρήγορα. Γιατί στα μάτια του τίποτα πια δεν μπορούσε να μ' ανεβάσει, ούτε το μπόι ούτε η ορμή μου ούτε το κρύο χέρι μου. Κι αν είχα τη γνώμη πως έπρεπε να μείνω μαζί του, τούτη ήταν μια γνώμη επικίνδυνη.

— Δεν είχα ανάγκη να μου το πεις, είπα, και ήταν αλήθεια.

— Δόξα στο Θεό που σηκώθηκες! Το μόνο που είπα ήταν πως είναι μία παρά τέταρτο.

— Εντάξει, αποκρίθηκα, χώνοντας δύο νύχια στις σχισμές των δοντιών μου που χτυπούσαν. Αν δε χρειαζόμουν την πληροφορία σου, άλλο τόσο δε χρειαζόμουν και την εξήγηση. Το γεγονός είναι πως τίποτ' άλλο δε χρειάζομαι παρά μόνο τον οίκο σου. Σε παρακαλώ, πάρ' το πίσω αυτό που είπες τώρα δα.

— Πως είναι μία παρά τέταρτο; Ευχαρίστως, και ιδιαίτερα μάλιστα που η ώρα πέρασε κιόλας.

Σήκωσε το δεξί του χέρι, το τρεμοκούνησε κι αφουγκράστηκε τον ήχο που έκαναν τα μανικετόκουμπά του, σαν καστανιέτες.

Είναι φανερό πως τούτη είναι η ώρα του φόνου. Θα μείνω μαζί του κι εκείνος θα τραβήξει αργά το μαχαίρι — τη λαβή τη βαστά κιόλας στην τσέπη του — συρτά στο πανωφόρι του, και θα μου το βυθίσει. Είναι απίθανο να εκπλαγεί από την απλότητα του πράγματος — μα ίσως και να εκπλαγεί, ποιος ξέρει; Δε θα φωνάξω. Θα τον κοιτάζω μόνο, όσο τα μάτια μου θ' αντέχουν.

— Λοιπόν; είπε.

Εμπρός σ' ένα καφενείο μακρινό, με μαύρα παράθυρα, ένας αστυφύλακας φάνηκε να γλιστρά αθόρυβα σαν παγοδρόμος. Έπιασε στο χέρι του το ξίφος του που τον εμπόδιζε, συνέχισε να γλιστρά για κάμποσο και τελικά σταμάτησε διαγράφοντας σχε-

δόν έναν κύκλο. Τέλος, έβγαλε ένα αδύνατο γιόντελ και, με μελωδίες στο κεφάλι του, άρχισε πάλι να παγοδρομεί.

Ως τη στιγμή που φάνηκε αυτός ο αστυφύλακας — που εκατό μέτρα πιο κάτω από έναν επικείμενο φόνο δεν έβλεπε και δεν άκουγε παρά μονάχα τον εαυτό του — δεν είχα νιώσει κάποιο είδος φόβου. Κατάλαβα πως, είτε άφηνα τον εαυτό μου να μαχαιρωθεί είτε το έβαζα στα πόδια, το τέλος μου είχε φανεί. Δε θα ήταν καλύτερα, λοιπόν, να το βάλω στα πόδια και έτσι να εκτεθώ σ' ένα δυσκολότερο και, επομένως, πιο οδυνηρό θάνατο; Δεν μπορούσα αμέσως να εξηγήσω τους λόγους που έναν προτιμότερο αυτού του είδους το θάνατο, αλλά δεν ήμουν σε θέση να σπαταλήσω τα τελευταία δευτερόλεπτα που μου απέμεναν γυρεύοντας δικαιολογίες και εξηγήσεις. Θα είχα τον καιρό αργότερα, με την προϋπόθεση πως θα ήμουν αποφασισμένος γι' αυτό — και ήμουν.

Έπρεπε να τρέξω. Ήταν εύκολο. Στη γωνιά, αριστερά προς την Κάρλσμπρυκε, θα μπορούσα να δώσω ένα σάλτο δεξιά στην Καρλσγκάσσε. Ο δρόμος έκανε πολλές στροφές' υπήρχαν πόρτες σκοτεινές και καπηλειά ανοιχτά ακόμα. Δεν υπήρχε λόγος ν' απελπίζομαι.

Καθώς προβάλαμε στην Πλατεία των Σταυροφόρων από την καμάρα στην άκρη της προκουμαίας, έτρεξα στο δρόμο με τα χέρια ψηλά. Όμως, μπροστά σε μια μικρή πόρτα της Σέμιναρκίρχε έπεσα, γιατί είχε ένα σκαλί που δεν το είχα υπολογίσει. Το πέσιμό μου έκανε ένα μικρό κρότο' το φανάρι του δρόμου ήταν αρκετά μακριά και απέμεινα εκεί στα σκοτεινά.

Μια χοντρή μ' ένα φανάρι βγήκε απ' ένα καπηλειό απέναντι, για να δει τι είχε συμβεί έξω στο δρόμο. Το πιάνο από μέσα συνέχιζε να παίζει, αλλά πιο απαλά, με το ένα χέρι μόνο, γιατί ο πιανίστας είχε γυρίσει κατά την πόρτα που, ενώ ως τώρα ήταν μισάνοιχτη, την είχε ανοίξει διάπλατα ένας άντρας με πανωφόρι κουμπωμένο ως το λαιμό. Έφτυσε χάμω και αγκάλιασε τη γυναίκα τόσο σφιχτά, που εκείνη αναγκάστηκε να σηκώσει ψηλά το φανάρι της, για να το προστατέψει.

«Τίποτα δεν είναι» φώναξε και λέγοντας αυτά γύρισαν και οι δυο, μπήκαν μέσα και ξανάκλεισαν την πόρτα.

Σαν προσπάθησα να σηκωθώ, ξανάπεσα. «Σκέτος πάγος» είπα και ένιωσα έναν πόνο στο γόνατο. Κι όμως, ήμουν ευχαριστημένος που οι θαμώνες της ταβέρνας δε με είχαν δει και που μπορούσα να μείνω εκεί ξαπλωμένος ήσυχα ως το ξημέρωμα.

Ο γνωστός μου φαίνεται πως θα προχώρησε ως το γεφύρι χωρίς να αντιληφτεί την εξαφάνισή μου, γιατί πέρασε αρκετή ώρα, ώσπου να με βρει. Δεν έδειξε καμιά έκπληξη σκύβοντας πάνω μου — γέρνοντας το λαιμό του ίδια σαν ύαινα — και με χάιδεψε απαλά. Πέρασε το χέρι του πάνω κάτω στο μάγουλό μου και μετά ακούμπησε την παλάμη του στο μέτωπό μου. «Χτύπησες, ε; Τι να κάνουμε; Είναι παγωνιά, βλέπεις, και πρέπει να προσέχει κανείς — έτσι δε μου είπες και μόνος σου; Πονά το κεφάλι σου; Όχι; Α, το γόνατο! Χμ, άσχημο αυτό!»

Όστούσο δεν του πέρασε από το νου να με βοηθήσει να σηκωθώ. Στήριξα το κεφάλι μου στο δεξί μου χέρι, τον αγκώνα μου σ' ένα κοτρόνι και είπα: «Να ἴμαστε πάλι μαζί!» Και καθώς ο φόβος μου ξαναγυρνούσε, έσπρωξα και με τα δυο μου χέρια το ποδάρι του, για να τον διώξω. «Φύγε» του είπα.

Είχε τα χέρια του στις τσέπες και κοίταζε μια τον άδειο δρόμο, μια την εκκλησιά και ύστερα τον ουρανό. Τέλος, στον ήχο μιας άμαξας απ' ένα δρόμο κοντινό, με θυμήθηκε.

— Γιατί δε λες κάτι, φίλε μου; Αισθάνεσαι άσχημα; Γιατί δε σηκώνεσαι; Να πάω να βρω κανένα αμάξι; Αν θέλεις, σου φέρνω λίγο κρασί απ' την ταβέρνα. Όπως κι αν έχουν τα πράγματα, δεν πρέπει να μείνεις εκεί ξαπλωμένος στο κρύο. Εξάλλου, θέλαμε ν' ανεβούμε στο Λαουρέντσιμπεργκ.

— Βέβαια, είπα και σηκώθηκα μόνος μου με μεγάλο κόπο. Ἄρχισα να ταλαντεύομαι και χρειάστηκε να κοιτάξω επίμονα το άγαλμα του Κάρολου Δ', για να σιγουρευτώ για τη στάση μου. Μα ούτε κι αυτό θα με είχε βοηθήσει, αν δε θυμόμουν πως μ' αγαπούσε ένα κορίτσι με μια μαύρη βελούδινη κορδέλα στο λαιμό — αν όχι με πάθος, τουλάχιστο με πίστη. Και ήταν, βέβαια, πολύ ευγενικό εκ μέρους της σελήνης που με φώτιζε, και πάνω που ήμουν έτοιμος να κρυφτώ από μετριοφροσύνη κάτω απ' την καμάρα της γέφυρας του πύργου, σκέφτηκα πως το φεγγάρι, βέβαια, όλα τα φωτίζει. Έτσι, άπλωσα τα χέρια μου χα-

ρούμενος, για ν' απολαύσω πλέρια το φεγγάρι. Κάνοντας με τα κουρασμένα χέρια μου κινήσεις σαν να κολυμπώ, ήταν εύκολο να προχωρώ άνετα και δίχως πόνο. Και να σκεφτεί κανείς πως δεν το είχα ξαναδοκιμάσει αυτό ποτέ! Το κεφάλι μου ήταν στο δροσερό αέρα και το δεξί μου γόνατο προχωρούσε καλύτερα. Το χάιδεψα, για να το παϊνέσω, και θυμήθηκα πως μια φορά κι έναν καιρό δε μου πολυάρεσε κάποιος που γνώρισα και που ίσως να εξακολουθούσε να περπατά λίγο πιο κάτω το μόνο που με ικανοποιούσε απ' όλη αυτή την υπόθεση ήταν πως η μνήμη μου ήταν αρκετά καλή, ώστε να θυμάμαι ακόμα κι αυτό. Όμως δεν είχα περιθώρια να πολυσκεφτώ, γιατί έπρεπε να συνεχίσω το κολύμπι, για να μη βουλιάξω. Πάντως, για να μην μπορούν να μου πουν αργότερα πως ο καθένας μπορεί να κολυμπά στο πεζοδρόμιο και πως αυτό δεν αξίζει τον κόπο να το αναφέρει κανείς, υψώθηκα πάνω απ' το κιγκλίδωμα αυξάνοντας την ταχύτητά μου και κολύμπησα κάνοντας κύκλους γύρω από τ' αγάλματα όλων των αγίων που βρήκα στο δρόμο μου. Στο πέμπτο — με τ' ανεπαίσθητα φτερουγίσματά μου βασιτιόμουν μόλις πάνω από το δρομάκι — ο γνωστός μου μ' άρπαξε από το χέρι. Στάθηκα ξανά στο πεζοδρόμιο κι ένιωσα έναν πόνο στο γόνατο.

— Πάντοτε θαύμαζα, είπε γραπώνοντάς με με το ένα του χέρι και δείχνοντας με τ' άλλο το άγαλμα της Αγίας Λουδμίλας, πάντοτε θαύμαζα τα χέρια αυτού εδώ του άγγελου στ' αριστερά. Κοίτα πόσο λεπτά είναι! Πραγματικά χέρια άγγελου! Έχεις ξαναδεί ποτέ τέτοια χέρια; Δεν έχεις όμως εγώ έχω, κι απόψε το βράδυ φίλησα χέρια...

Τώρα όμως υπήρχε για μένα και μια τρίτη πιθανότητα αφανισμού. Δεν ήταν ανάγκη ν' αφήσω να με μαχαιρώσουν, δεν ήταν ανάγκη να το βάλω στα πόδια μου μπορούσα, απλώς, να ριχτώ στον αέρα. 'Ας τον εκείνο ν' ανεβεί στο Λαουρέντσιμπέργκ του. Εγώ δε θα τον εμποδίσω — ούτε και βάζοντάς το στα πόδια θα τον εμποδίσω.

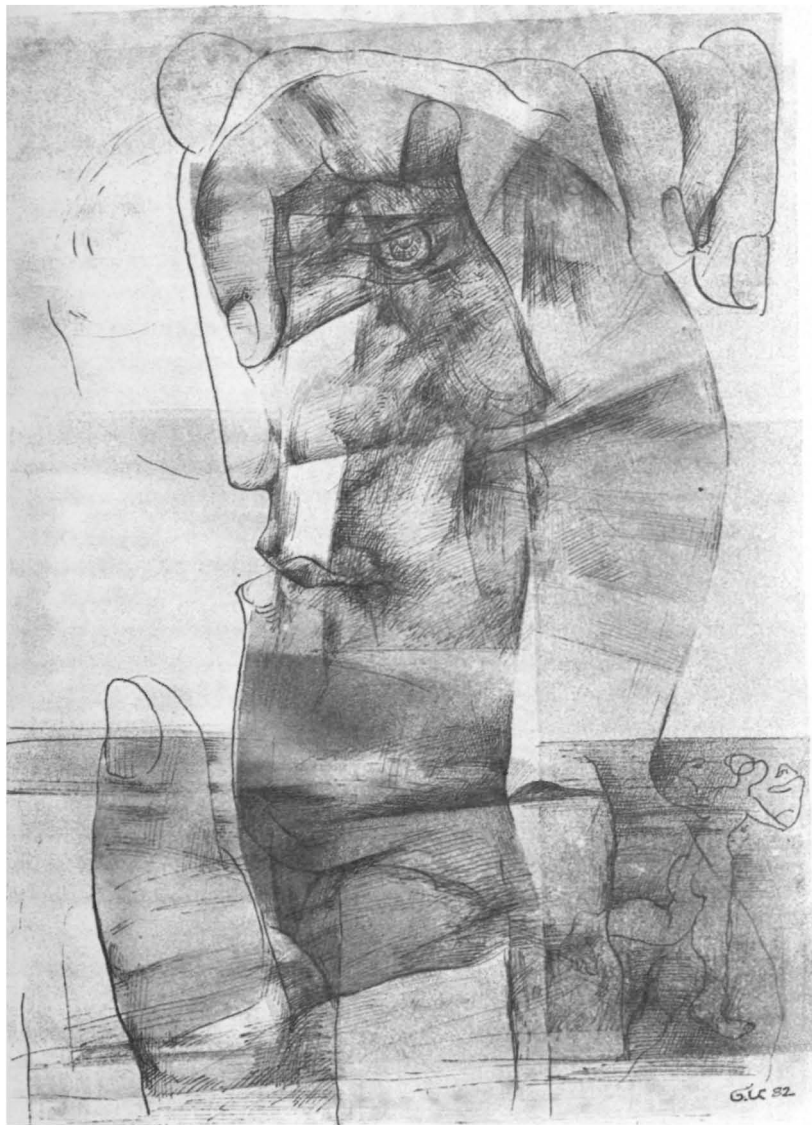
— Τέλειωνε με τις ιστορίες σου! του φώναξα. Δε θέλω πια ν' ακούω άκρες μέσες. Πες μου τα όλα, απ' την αρχή ως το τέ-

λος. Μα σε προειδοποιώ, λιγότερα δε θέλω ν' ακούσω. Όμως φλέγομαι να μάθω όλη την ιστορία. — Σαν με κοίταξε σταμάτησα να φωνάζω τόσο δυνατά. — Και μπορείς να βασιστείς στην εχεμύθειά μου. Πες μου όλα όσα έχεις στο μυαλό σου. Ποτέ σου δεν είχες διακριτικότερο ακροατή από μένα. — Και κάπως σιγανά, κοντά στ' αφτί του, πρόσθεσα. — Δεν έχεις κανένα λόγο να με φοβάσαι. Είναι περιττό.

Τον άκουσα να γελά.

— Ναι, ναι, είπα. Το πιστεύω. Δεν αμφιβάλλω γι' αυτό.

Και λέγοντας αυτά τον τσίμπησα στις γάμπες — εκεί που ήταν γυμνές. Όμως δεν το ένιωσε και είπα στον εαυτό μου: «Γιατί να περπατάς μ' αυτό τον άνθρωπο; Ούτε τον αγαπάς ούτε τον μισείς, γιατί το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι ένα κορίτσι και δεν είναι καν βέβαιο πως φορά άσπρο φουστάνι. Για σένα, λοιπόν, ο άνθρωπος αυτός είναι αδιάφορος — επαναλαμβάνω: αδιάφορος! Αλλά, όπως έχει αποδειχτεί, είναι και ακίνδυνος. Ανέβα, λοιπόν, μαζί του στο Λαουρέντσιμπεργκ, μιας και έχεις κιόλας ξεκινήσει για κει. Η νύχτα είναι όμορφη, όμως άσε τον εκείνο να μιλά και συ διασκέδασε κατά τα γούστα σου, γιατί αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος (πες το ψιθυριστά), για να προστατέψεις τον εαυτό σου».

II. Χωρατά ή απόδειξη πως είναι αδύνατο να ζεις

1. Ιππασία

Και τώρα — με φόρα, λες και δεν ήταν η πρώτη φορά — πήδηξα στους ώμους του και χτυπώντας τις γροθιές μου στη ράχη του τον παρακίνησα να τρέξει. Αλλά, επειδή προχωρούσε κάπως απρόθυμα και μερικές φορές μάλιστα σταματούσε, του έδωσα κάμποσες κλοτσιές στην κοιλιά με τις μπότες μου, για να τον ζωηρέσω. Αυτό έφερε αποτέλεσμα και φτάσαμε αρκετά γρήγορα σ' ένα απέραντο αλλά ασχημάτιστο ακόμα τοπίο.

Ο δρόμος που πήγαινα καβάλα είχε πέτρες και ανηφόριζε σημαντικά — όμως αυτό ακριβώς ήταν που μου άρεσε' εγώ, μάλιστα, τον έκανα να γίνεται ακόμα πιο πετρώδης και απότομος. Μόλις ο γνωστός μου σκόνταφτε, τον σήκωνα απ' το γιακά, και τη στιγμή που αναστέναζε, τον χτυπούσα με τη γροθιά μου στο κεφάλι. Μ' αυτό ένιωθα πόσο καλό μου έκανε τούτη η καβάλα στον καθαρό αέρα και, για να τον κάνω ακόμα πιο ατίθασο, άφησα να μας φυσήξουν δυνατές ριπές ανέμου.

Ήρchiσα τώρα να πηδώ ζωηρά πάνω στους φαρδιούς του ώμους και, πιάνοντας σφιχτά το λαιμό του με τα δυο μου χέρια, έγειρα το κεφάλι μου πολύ πίσω και ατένιζα τα λογιής λογιής σύννεφα που, πιο ανίσχυρα από μένα, αρμένιζαν άχαρα με τον αέρα. Γέλασα και αναρίγησα με θάρρος. Το πανωφόρι μου ανέμιζε δίνοντάς μου δύναμη. Έσφιζα τα χέρια μου δυνατά και παραλίγο να τον πνίξω. Μονάχα όταν ο ουρανός άρχισε σιγά σιγά να κρύβεται απ' τα κλαδιά των δέντρων που έκανα να φυτρώσουν στο δρόμο μας, τότε μονάχα συνήλθα.

«Δεν ξέρω, φώναξα δίχως ήχο. Στ' αλήθεια, δεν ξέρω. Αν δεν έρθει κανένας, δεν ήρθε. Δεν έβλαψα κανέναν και κανένας δε μ' έβλαψε, αλλά ούτε και κάποιος θα με βοηθήσει. Απολύτως κανένας. Όμως δεν είναι κι έτσι ακριβώς. Είναι που κανένας δε με βοηθά, αλλιώς μερικοί κάποιιοι δε θα ήταν κι άσχημα.

Μάλλον θα μου άρεσε (τι λένε και σεις;) να πάω μια εκδρομή με μια παρέα από Κάποιους. Στα βουνά, βέβαια. Πού αλλού; Για κοιτάζτε αυτούς τους Κάποιους που σπρώχνονται, όλα τούτα τα χέρια τ' απλωμένα ή πιασμένα το ένα με τ' άλλο, τούτα τα ποδάρια που τα χωρίζουν μικρά μικρά βηματάκια! 'Όλοι με φράκα, περιττό να πω. Προχωράμε τόσο χαρούμενα' ένα μικρό αεράκι σφυρίζει ανάμεσα στα κενά που αφήνουμε εμείς και τα άκρα μας. Στα βουνά τα λαρύγγια μας λυτερώνονται. Είναι ν' απορείς πώς δεν ξεσπάμε σε τραγούδι!»

Τότε ο γνωστός μου κατέρρευσε και, όταν τον εξέτασα, ανακάλυψα πως είχε χτυπήσει άσχημα στο γόνατο. Μιας και δεν μπορούσε πια σε τίποτα να μου χρησιμέψει, τον άφησα εκεί πάνω στις πέτρες, χωρίς πολύ να λυπηθώ, και σφύριξα σε μερικά όρνεα που, υπάκουα και με σοβαρά ράμφη, κάθισαν πάνω του, για να τον προσέχουν.

2. Περίπατος

Προχώρησα ανενόχλητος. Αλλά, επειδή, σαν πεζός που ήμουν, έτρεμα την προσπάθεια που χρειαζόταν, για ν' ανεβώ το δρόμο του βουνού, τον έκανα να γίνεται σιγά σιγά πιο επίπεδος' να κατηφορίζει σε μια πεδιάδα πέρα. Τα λιθάρια εξαφανίστηκαν με τη δική μου βούληση και ο άνεμος κόπασε.

Περπατούσα με γρήγορο βήμα και, επειδή κατηφόριζα, σήκωσα το κεφάλι μου, όρθωσα το κορμί μου και έσμιξα τα χέρια πίσω απ' το κεφάλι μου. Επειδή μ' αρέσουν οι πευκώνες, πέρασα μέσα από τέτοια δάση και, επειδή μ' αρέσει να κοιτάζω σιωπηλά τ' αστέρια, τ' αστέρια φάνηκαν σιγά σιγά στον ουρανό, όπως το έχουν συνήθεια. Είδα μονάχα λίγα χνουδάτα σύννεφα που ένας άνεμος — φυσώντας ακριβώς στο ύψος τους — τα σκόρπισε ξαφνιάζοντας το διαβάτη.

Απέναντι και σε κάποια απόσταση από το δρόμο μου — ίσως πέρα κι από ένα ποτάμι — ύψωσα ένα πανύψηλο βουνό που το πλάτωμά του, κατάφυτο με θάμνους, συνόρευε με τον ουρανό. Μπορούσα να διακρίνω πολύ καθαρά τις λεπτές διακλαδώσεις των ψηλότερων κλαδιών και τις κινήσεις τους. Τούτο το

θέαμα, όσο συνηθισμένο κι αν είναι, μ' έκανε τόσο ευτυχισμένο, ώστε εγώ — σαν ένα μικρό πουλί πάνω σ' ένα κλαδί αυτών των μακρινών άγριων θάμνων — ξέχασα ν' αφήσω το φεγγάρι να βγει. Βρισκόταν πίσω απ' το βουνό θυμωμένο, το δίχως άλλο, από την αργοπορία.

Όμως τώρα, το κρύο φως που ξεχύνεται πριν από την ανατολή του φεγγαριού απλώθηκε πάνω απ' το βουνό και, ξάφνου, το ίδιο το φεγγάρι πρόβαλε πίσω από έναν ανήσυχο θάμνο. Στο μεταξύ εγώ κοίταζα από την άλλη μεριά και, σαν γύρισα τώρα εμπρός μου και το είδα ξαφνικά να λάμπει ολοστρόγγυλο σχεδόν, στάθηκα ακίνητος με μάτια ανήσυχα, γιατί ο απότομος δρόμος μου έμοιαζε να οδηγεί ίσια πάνω σ' αυτό το τρομαχτικό φεγγάρι.

Ύστερα από λίγο, όμως, το συνήθισα και παρακολουθούσα ατάραχος την προσπάθειά του ν' ανεβεί, ώσπου στο τέλος, σαν είχαμε πλησιάσει αρκετά ο ένας τον άλλο, ένιωσα να με κυριεύει μια έντονη νύστα που οφειλόταν, όπως υπέθετα, στην κούραση από αυτό τον ασυνήθιστο περίπατο. Συνέχισα να περιφέρομαι ακόμα λίγη ώρα με τα μάτια κλειστά και κρατιόμουν ξυπνητός μονάχα από το δυνατό και ρυθμικό χτύπημα των χεριών μου.

Τότε, καθώς ο δρόμος απειλούσε να ξεφύγει από τα πόδια μου και όλα — κατάκοπα όσο κι εγώ — άρχισαν να χάνονται, συγκέντρωσα τις δυνάμεις που μου είχαν απομείνει και βιάστηκα να σκαρφαλώσω στην πλαγιά στα δεξιά του δρόμου, για να φτάσω έγκαιρα στον πυκνό πευκώνα που σκόπευα να περάσω τη νύχτα που ίσως να μην αργούσε να πέσει.

Η βιάση ήταν απαραίτητη. Τ' αστέρια έσβηναν κιόλας και παρατήρησα το φεγγάρι να βουλιάζει αδύναμα στον ουρανό, όπως σε ταραγμένα νερά. Το σκοτάδι είχε σκεπάσει κιόλας το βουνό. Στο σημείο που είχα στρίψει, για ν' ανεβώ την πλαγιά, ο δρόμος γκρεμιζόταν και μέσα από το δάσος άκουγα να ζυγώνει ο πάταγος των δέντρων που σωριάζονταν. Θα μπορούσα να είχα πέσει να κοιμηθώ στα βρύα, αλλά, επειδή φοβόμουν να πλαγιάσω στη γή, σούρθηκα — ο κορμός γλιστρούσε γρήγορα κάτω

από τις θηλιές που διέγραφαν τα χέρια και τα πόδια μου — πάνω σ' ένα δέντρο που σειόταν δίχως άνεμο. Ξάπλωσα σ' ένα κλωνάρι καί, γέρνοντας το κεφάλι μου στον κορμό, με πήρε γρήγορα ο ύπνος, ενώ ένας σκίουρος, που επινόησα εκείνη τη στιγμή, κάθισε με τεντωμένη την ουρά στην τρεμουλιαστή άκρη του κλώνου και κουνιόταν.

Ο ύπνος μου ήταν βαθύς και δίχως όνειρα. Μήτε το ωχρό φεγγάρι μήτε ο ήλιος που ανέτειλε με ξύπνησαν. Ακόμα κι όταν μισοξύπναγα, καθησύχασα τον εαυτό μου λέγοντας: «Έκανες μεγάλη προσπάθεια χτές. Κοιμήσου, λοιπόν» και ξανακοιμήθηκα.

Παρ' όλως από μια αδιάκοπη μικρή ανησυχία. Όλη νύχτα άκουγα κάποιον να μιλά δίπλα μου. Τα λόγια δεν τα ξεχώριζα σχεδόν — εκτός από μεμονωμένες λέξεις, όπως «πάγκος...στην ακροποταμιά», «βουνά σαν σύννεφα», «τρένα...μέσα από γυαλιστερό καπνό». Εκείνο που άκουγα καθαρά ήταν η έμφαση που έμπαινε σ' αυτά τα λόγια και θυμάμαι πως ακόμα και στον ύπνο μου έτριβα τα χέρια μου από ευχαρίστηση που δεν ήμουν αναγκασμένος να καταλαβαίνω λέξεις μεμονωμένες, μιας και ήμουν κοιμισμένος.

«Η ζωή σου ήταν μονότονη» είπα δυνατά, για να πείσω τον εαυτό μου. «Σου χρειαζόταν, στ' αλήθεια, να σε πάνε κάπου αλλού. Πρέπει να είσαι ευχαριστημένος. Είναι ωραία εδώ. Ο ήλιος λάμπει».

Πάνω στην ώρα ο ήλιος έλαμψε και τα σύννεφα της βροχής έγιναν λευκά, ανάλαφρα και μικρά στο γαλάζιο ουρανό. Λαμποκοπούσαν και κυμάτιζαν. Είδα ένα ποτάμι στην κοιλάδα.

«Ναι, η ζωή σου ήταν μονότονη. Δικαιούσαι αυτή την αλλαγή, συνέχισα σαν αναγκασμένος, αλλά δεν ήταν τάχα και επικίνδυνο συνάμα;» Εκείνη τη στιγμή άκουσα κάποιον ν' αναστενάζει πολύ κοντά μου.

Έκανα να κατεβώ γρήγορα από το δέντρο, αλλά, επειδή το κλωνάρι έτρεμε τόσο, όσο και το χέρι μου, έπεσα κάτω αλύγιστος. Δεν έπεσα βαριά, ούτε που ένιωσα πόνο, αλλά αιστάνθηκα τόσο ανίσχυρος και δυστυχημένος, ώστε έχωσα το πρόσωπό μου στο χώμα. Δεν άντεχα να βλέπω γύρω μου τα πράγματα

της γης. Ήμουν βέβαιος πως έπρεπε να φυλάγομαι από κάθε κίνηση και κάθε σκέψη βεβιασμένη. Κι όμως, τίποτα δεν έμοιαζε φυσικότερο από το να βρίσκομαι εκεί ξαπλωμένος στο χορτάρι, με τα χέρια πλάι στο κορμί μου, το πρόσωπο κρυμμένο. Προσπάθησα ακόμα να πείσω τον εαυτό μου πως θα 'πρεπε να ήμουν ευχαριστημένος που βρισκόμουν κιόλας σ' αυτή τη φυσική στάση, γιατί αλλιώς θα χρειάζονταν πολλές οδυνηρές προσπάθειες — όπως βήματα και λέξεις — για να φτάσω σ' αυτή.

Το ποτάμι ήταν πλατύ και τα μικρά άτακτα κυματάκια του αντιφέγγιζαν στο φως. Στην άλλη όχθη είχε λιβάδια που, λίγο πιο κάτω, έσμιγαν με θάμνους και πίσω τους, μακριά, έβλεπε κανείς ηλιόλουστες δεντροστοιχίες με καρποφόρα δέντρα που οδηγούσαν σε καταπράσινους λόφους.

Ευχαριστημένος από τούτο το θέαμα, έμεινα ξαπλωμένος εκεί και, φράζοντας τ' αφτιά μου από φόβο μην ακούσω λυγμούς, σκέφτηκα ότι εδώ θα μπορούσα να είμαι ευχαριστημένος, γιατί είναι απόμερα και όμορφα. Για νά ζήσεις εδώ, δε χρειάζεται να έχεις πολύ κουράγιο. Και εδώ θα χρειαστεί να παλέψεις, όπως παντού, αλλά τουλάχιστο δε θα είναι ανάγκη να το κάνεις με χαριτωμένες κινήσεις. Δε θα είναι απαραίτητο αυτό, γιατί εδώ υπάρχουν μονάχα βουνά και ένας ποταμός πλατύς και έχω αρκετό μυαλό, για να τα θεωρώ άψυχα. Ναι, και σαν θα βαδίζω τα βράδια μονάχος στ' απότομο μονοπάτι, μέσα από τα λιβάδια, δε θα είμαι πιότερο έρημος απ' τα βουνά — εκτός μόνο που θα το νιώθω. Αλλά θαρρώ πως κι αυτό ακόμα θα το ξεπεράσω.

Έτσι έπαιξε η σκέψη μου με τη μελλοντική ζωή μου και προσπαθούσα πεισματικά να ξεχάσω. Και όλη την ώρα τρεμόπαιζα τα βλέφαρα κοιτάζοντας εκείνο τον ουρανό που είχε ένα ασυνήθιστο χρώμα ευτυχίας. Είχα πολύ καιρό να τον αντικρίσω έτσι. Συγκινήθηκα και θυμήθηκα κάποιες μέρες που πάλι είχα νομίσει πως τον είχα δει όπως τώρα. Έβγαλα τα χέρια από τ' αφτιά μου, τ' άνοιξα και τ' άφησα να πέσουν στο χορτάρι.

Άκουσα από μακριά κάποιο να κλαίει σιγανά με λυγμούς. Ένας άνεμος σηκώθηκε και ένας μεγάλος σωρός από φύλλα, που δεν τα είχα δει πρωτύτερα, υψώθηκε θροίζοντας στον αέρα. Άγουροι καρποί έπεφταν ξέφρενα από τα δέντρα στο χώ-

μα. Ἄσχημα σύννεφα πρόβαλλαν πίσω από το βουνό. Τα κύματα του ποταμού πλατάγιζαν και τραβιόνταν από τον άνεμο.

Σηκώθηκα γρήγορα. Η ψυχή μου πονούσε, γιατί τώρα μου φαινόταν αδύνατο πως θα μπορούσα να γλιτώσω από το μαρτύριό μου. Ἦμουν έτοιμος να εγκαταλείψω τούτο το μέρος και να ξαναγυρίσω στην πρωτινή ζωή μου, όταν μου ήρθε τούτη η σκέψη: «Τι παράξενο που είναι, ακόμα και στην εποχή μας, άνθρωποι ξεχωριστοί να μεταφέρονται στην άλλη όχθη μ' αυτό το δύσκολο τρόπο! Θα πρέπει να είναι μια παλιά συνήθεια' άλλη εξήγηση δε χωρά». Κούνησα το κεφάλι μου, γιατί είχα μείνει κατάπληκτος.

3. Ο Χοντρός

(α) Προσφώνηση στο τοπίο.

Από τη συστάδα των θάμνων στην αντίπερα όχθη τέσσερις άντρες ολόγυμνοι πρόβαλαν βαδίζοντας αποφασιστικά, βαστώντας στους ώμους τους ένα ξύλινο φορείο. Πάνω του καθόταν, σε στάση ανατολίτικη, ένας τερατωδώς χοντρός άνθρωπος. Παρ' όλο που τον πέρναγαν μέσα από θάμνους, από μονοπάτι αδιάβατο, εκείνος δεν παραμέριζε τ' αγκαθωτά κλαδιά, παρά άφηνε το ακίνητο κορμί του ν' ανοίγει δρόμο σπρώχνοντας ανάμεσά τους. Οι πτυχές του λίπους του ήταν τόσο προσεχτικά αραδιασμένες, ώστε, παρ' όλο που σκέπαζαν όλο το φορείο και ξεχείλιζαν και από τα πλάγια σαν το ποδογύρι ενός κιτρινωπού χαλιού, δεν τον εμπόδιζαν. Το άτριχο κρανίο του ήταν μικρό και γυάλιζε κίτρινο. Το πρόσωπό του είχε την απέριτη έκφραση ενός ανθρώπου που στοχάζεται και δεν κάνει καμιά προσπάθεια να το κρύψει. Πότε πότε έκλεινε τα μάτια. Όταν τα ξανάνοιγε, το σαγόνι του στράβωνε.

«Τό τοπίο ταράζει τη σκέψη μου, είπε με χαμηλή φωνή. Κάνει τους στοχασμούς μου να ταλαντεύονται σαν κρεμαστά γεφύρια σ' οργισμένο χείμαρο. Είναι όμορφο και γι' αυτό θέλει να το κοιτούν».

Κλείνω τα μάτια και λέω: «Εσύ, πράσινο βουνό κοντά στο ποτάμι, με τις πέτρες σου που κυλούν στα νερά, είσαι ωραίο».

‘Ομως δεν ικανοποιείται, θέλει να έχω ανοιχτά τα μάτια μου πάνω του.

‘Ισως του πω με τα μάτια κλειστά: «Βουνό, δε σ’ αγαπώ, γιατί μου θυμίζεις τα σύννεφα, το κόκκινο ηλιοβασίλεμα, τον ουρανό που υψώνεται, και όλα αυτά είναι πράγματα που με κάνουν να κλαίω σχεδόν, γιατί κανένας δεν μπορεί ποτέ να τα φτάσει, όταν τον κουβαλούν σ’ενα μικρό φορείο. ‘Ομως, σαν μου τα δείχνεις όλα αυτά, ύπουλο βουνό, μου κρύβεις τη μακρινή θέα που μ’ ευχαριστεί, γιατί αυτή μου αποκαλύπτει εκείνα που μπορώ να καταχτήσω με μια ματιά. Γι’αυτό δε σ’ αγαπώ, βουνό στην ακροποταμιά — όχι, δε σ’ αγαπώ».

Αλλά, όσο εγώ μιλώ με τα μάτια κλειστά, το βουνό θα μένει αδιάφορο στα λόγια μου τούτα, όπως και στα προηγούμενα. Είναι ο μόνος τρόπος, για να το ευχαριστήσεις.

Και δε θα πρέπει τάχα ν’ αποζητάμε την εύνοιά του, αν θέλουμε να μείνει εκεί στη θέση του — τούτο το βουνό που έχει μια τόσο παράξενη αδυναμία για τη φαιά ουσία μας; Μπορεί να ρίξει πάνω μου την ακανόνιστη σκιά του, μπορεί να ορθώσει εμπρός μου αθόρυβα γυμνούς τοίχους τρομερούς και οι βαστάζοι μου θα σκόνταφταν στα μικρά χαλίκια του δρόμου.

Μα δεν είναι μόνο το βουνό που είναι τόσο ματαιόδοξο, τόσο φορτικό και εκδικητικό — και όλα τ’ άλλα το ίδιο είναι. Γι’ αυτό πρέπει συνέχεια να ξαναλέω με τα μάτια ορθάνοιχτα — ω, πόσο με πονούν!

«Ναι, βουνό, είσαι ωραίο και τα δάση στη δυτική πλαγιά σου με γοητεύουν. — Και με σένα, λουλούδι, χαίρομαι και το ρόδινο χρώμα σου αγαλλιάζει την ψυχή μου. — Εσύ, χορτάρι των λιβαδιών, ψήλωσες κιόλας και δυνάμωσες και χαρίζεις δροσιά. — Και σεις, θάμνοι ξωτικοί, τσιμπάτε τόσο απρόσμενα, ώστε οι συλλογισμοί μας κάνουν άλματα. — ‘Ομως μ’ εσένα, ποτάμι, είμαι τόσο γοητευμένος, που θ’ αφεθώ να με παρασύρουν τα φιδίσια νερά σου».

Αφού τραγούδησε αυτό τον παιάνα δέκα φορές συνοδεύοντάς τον με κάποιες ταπεινές κινήσεις του κορμιού του, άφησε το κεφάλι του να γείρει και είπε με τα μάτια κλειστά:

«Τώρα όμως — σας ικετεύω —, βουνό, λουλούδια, χορτάρια, θάμνοι και ποτάμι, αφήστε μου λίγο χώρο, για ν' ανασάνω».

Εκείνη τη στιγμή τα γύρω βουνά άρχισαν να μετατοπίζονται υπακούοντας με βιάση και αποσύρθηκαν πίσω από ένα παραπέτασμα ομίχλης. Οι δεντροστοιχίες έμειναν για λίγο ακίνητες προστατεύοντας το πλάτος του δρόμου, αλλά γρήγορα έσβησαν κι αυτές αχνά, η μια μέσα στην άλλη. Στον ουρανό, μπροστά στον ήλιο, απλώθηκε ένα υγρό σύννεφο με λεπτά διάφανα ξέφτια και στη σκιά του ο τόπος βυθιζόταν ολοένα και βαθύτερα και όλα έχαναν το ωραίο τους περίγραμμα.

Ο ήχος των βημάτων, εκείνων που σήκωναν το φορείο, έφτασε στη δική μου όχθη και όμως δεν μπορούσα να ξεχωρίσω καμιά λεπτομέρεια στα σκοτεινά τετράγωνα των προσώπων τους. Τους είδα μονάχα να γέρνουν το κεφάλι στο πλάι και να κυρτώνουν τις ράχες τους, γιατί το φορτίο τους ήταν τεράστιο. Ανησυχούσα, γιατί καταλάβαινα πως είχαν αποκάμει. Έτσι τους παρακολουθούσα με αγωνία να βαδίζουν στα βούρλα, ύστερα να περνούν μέσα από την υγρή άμμο, τα βήματά τους κανονικά ακόμα, ώσπου στο τέλος βυθίστηκαν στο λασπωμένο βάλτο. Εκεί, οι δύο τελευταίοι έσκυψαν ακόμα χαμηλότερα, για να κρατούν το φορείο σε οριζόντια θέση. Έσφιξα τα χέρια μου, το ένα με τ' άλλο. Τώρα, όμως, έπρεπε να σηκώνουν τα πόδια τους ψηλά σε κάθε βήμα, έτσι που τα κορμιά τους γυάλιζαν απ' τον ιδρώτα στο δροσερό αέρα αυτού του άστατου δειλινού.

Ο χοντρός καθόταν ήρεμος, τα χέρια πάνω στους μηρούς του, και οι μακριές και μυτερές λόγχες των βούρλων τον έγδερναν καθώς τινάζονταν στο πέρασμα των μπροστινών.

Όσο πλησίαζαν στο νερό, οι κινήσεις των βαστάζων γίνονταν όλο και πιο ακανόνιστες. Πότε πότε το φορείο ταλαντευόταν, σαν να βρισκόταν κιάλας πάνω στα κύματα. Έπρεπε να πηδούν πάνω από μικρούς νερόλακκους στα βούρλα ή να τους περνούν από το πλάι, γιατί θα μπορούσαν να ήταν βαθιοί.

Κάποια στιγμή αγριόπαπιες σηκώθηκαν κράζοντας και ανέβηκαν ίσια στο βροχερό σύννεφο. Τότε ήταν που η ματιά μου έπεσε φευγαλέα στο πρόσωπο του χοντρού. Έμοιαζε έντρομος.

Σηκώθηκα πάνω και με μεγάλα πηδήματα έκανα ελιγμούς πάνω στη βραχώδη πλαγιά που με χώριζε από το νερό. Δεν έδινα σημασία στον κίνδυνο και το μόνο που μ' ενδιέφερε ήταν να βοηθήσω το χοντρό στην περίπτωση που οι υπηρέτες του δε θα ήταν πια σε θέση να τον σηκώσουν. Έτρεχα τόσο τρελά, που δεν μπορούσα να σταματήσω και αναγκάστηκα να ορμήσω τσαλαβουτώντας στο νερό και να σταθώ, μονάχα σαν έφτασε στα γόνατά μου.

Στο μεταξύ οι βαστάζοι, κυρτώνοντας αρκετά το σώμα τους, είχαν φέρει το φορείο στο ποτάμι και κρατιόνταν με το ένα χέρι πάνω από τ' απειθάρχητο νερό βαστώντας το με τέσσερα τριχωτά μπράτσα που οι μύες τους διαγράφονταν ανάγλυφοι.

Το νερό πάφλαζε στα σαγόνια τους, ύστερα ανέβηκε στο στόμα τους. Έγειραν πίσω τα κεφάλια τους και οι λαβές του φορείου έπεσαν στους ώμους τους. Το νερό παιχνιδιζε κιόλας γύρω απ' τα ρουθούνια τους' όμως δεν το εγκατέλειπαν, παρ' όλο που δεν είχαν ακόμα φτάσει ούτε στα μισά του ποταμού. Τότε ένα κύμα χαμηλό σκέπασε τα κεφάλια των πρώτων και οι τέσσερις άντρες πνίγηκαν σιωπηλά τραβώντας στ' απελπισμένα χέρια τους το φορείο. Το νερό τούς σκέπασε μ' ορμή.

Και τώρα οι λοξές ηλιαχτίδες του δειλινού πρόβαλαν πίσω απ' το στεφάνι του μεγάλου σύννεφου και φώτισαν τους λόφους και τα βουνά ως εκεί που έφτανε το μάτι, ενώ το ποτάμι και η περιοχή κάτω από το σύννεφο έμειναν σ' ένα θαμπό φως.

Ο χοντρός γύρισε αργά προς την κατεύθυνση που κυλούσε το νερό, παρασύρθηκε απ' αυτό, σαν ένα κίτρινο ξύλινο είδωλο που, άχρηστο πια, πετάχτηκε στο ποτάμι. Αρμένιζε ίσια στην αντανάκλαση του σύννεφου της βροχής. Μακρόστενα σύννεφα τον τραβούσαν και μικρά καμπουριασμένα τον έσπρωχναν, δημιουργώντας αρκετή αναστάτωση, που φαινόταν, άλλωστε, κι από τον παφλασμό του νερού στα γόνατά μου και στα βότσαλα της όχθης.

Σκαρφάλωσα γρήγορα στην πλαγιά, για να μπορέσω να συνοδέψω το χοντρό στο δρόμο του, γιατί πραγματικά τον αγαπούσα. Ίσως ακόμα και να μάθαινα τίποτα για τους κινδύνους

αυτού του φαινομενικά ακίνδυνου τόπου. Έτσι περπάτησα κατά μήκος μιας λουρίδας άμμου — που ήταν τόσο στενή, ώστε έπρεπε κανείς να τη συνηθίσει — με τα χέρια στις τσέπες και το πρόσωπο στραμμένο ορθή γωνία στο ποτάμι, έτσι που το πηγούνι μου ακουμπούσε σχεδόν πάνω στον ώμο μου.

Χελιδόνια κούρνιαζαν στα βότσαλα της όχθης.

Ο χοντρός είπε: «Αγαπητέ κύριε, εκεί στην όχθη, μην προσπαθείτε να με σώσετε. Αυτή είναι η εκδίκηση του νερού και τ' ανέμου. Τώρα είμαι χαμένος. Ναι, εκδίκηση είναι γιατί πόσες φορές δεν τους έχουμε επιτεθεί εγώ και ο φίλος μου ο Προσευχητής μέσα από το τραγούδιμα των σπαθιών μας, τη λάμψη των κυμβάλων μας, το μεγαλείο των σαλπίγγων μας και το πύρινο σκίρτημα των τυμπάνων!»

Ένα μικρό κουνούπι, μ' απλωμένα φτερά, πέταξε ίσια πάνω στην κοιλιά του δίχως να κόψει ταχύτητα.

Ο χοντρός συνέχισε...

(β) Αρχίζοντας μια συνομιλία με τον Προσευχητή.

Ήταν μια εποχή που πήγαινα στην εκκλησία κάθε μέρα, γιατί ένα κορίτσι π' αγαπούσα γονάτιζε εκεί και προσευχόταν μισή ώρα κάθε βραδιά και μπορούσα να κάθομαι και να το κοιτάζω με την ησυχία μου.

Όταν κάποια φορά δεν ήρθε και απελπισμένος παρακολουθούσα τους άλλους να προσεύχονται, έπεσε το μάτι μου σ' ένα νεαρό που είχε σωριάσει το ψηλόλιγνο κορμί του στο πάτωμα. Πότε πότε χούφτωνε το κεφάλι του με δύναμη και, βογκώντας δυνατά, το χτυπούσε πάνω στο λιθόστρωτο πάτωμα.

Στην εκκλησία ήταν μονάχα μερικές γριές που γύριζαν συνέχεια το μαντιλοδεμένο τους κεφάλι, για να κοιτάξουν το νεαρό που προσευχόταν. Εκείνος έμοιαζε να ευχαριστιέται με την προσοχή που του έδιναν, γιατί πριν από κάθε ευλαβική έκρηξη άφηνε το βλέμμα του να κάνει ένα γύρο, για να δει πόσοι τον παρακολουθούσαν. Αυτό το βρήκα άπρεπο και αποφάσισα να τον πλευρίσω, καθώς θα έβγαινε από την εκκλησία, και να τον ρωτήσω ξεκάθαρα γιατί προσευχόταν έτσι. Από τότε που είχα έρθει σε τούτη την πόλη, η σαφήνεια είχε γίνει για μένα το σημαν-

τικότερο πράγμα, ακόμα κι αν τούτη τη στιγμή δεν ένιωθα παρά μονάχα εκνευρισμό που δεν είχε φανεί το κορίτσι μου.

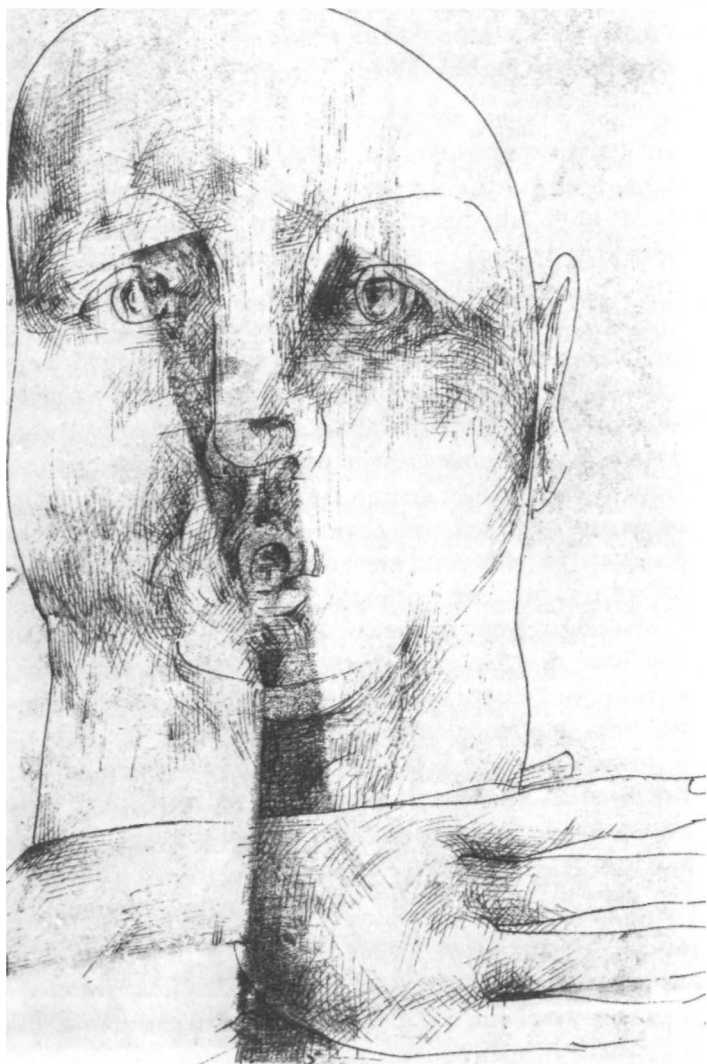
Όμως πέρασε μια ώρα, ώσπου να σηκωθεί, και όταν πια σηκώθηκε άρχισε να ξεσκονίζει το πανταλόνι του τόση ώρα, που μου ήρθε να του φωνάξω δυνατά: «Αρκετά, αρκετά! Όλοι το βλέπουμε πως έχεις πανταλόνι!» Σταυροκοπήθηκε προσεχτικά και περπατώντας βαριά σαν ναύτης πήγε στην κρήνη του αγιασμού.

Στάθηκα ανάμεσα στην κρήνη και την πόρτα, αποφασισμένος να μην τον αφήσω να περάσει δίχως κάποια εξήγηση. Σούρωσα τα χείλια μου, όπως κάνω πάντα, όταν θέλω να βάλω τα πράγματα στη θέση τους, και στηρίχτηκα στο δεξί μου πόδι, ενώ τ' αριστερό τ' ακούμπησα στα δάχτυλα, γιατί τούτη η στάση — όπως συχνά έχω διαπιστώσει — μου δίνει ένα αίσθημα σιγουριάς.

Είναι πιθανό ο νεαρός να με είδε, καθώς ράντιζε το πρόσωπό του μ' αγιασμό. Ίσως να τον είχε ανησυχήσει το βλέμμα μου και πρωύτερα, γιατί τώρα, εντελώς απρόσμενα, όρμησε στην πόρτα και βγήκε. Άθελά μου έκανα να τον σταματήσω. Η πόρτα είχε κλείσει με βρόντο και, σαν βγήκα έξω, μια στιγμή αργότερα, δεν μπόρεσα να τον βρω, γιατί τα σοκάκια ήταν πάμπολλα και η κίνηση μεγάλη.

Τις επόμενες μέρες δε φάνηκε, αλλά το κορίτσι ήρθε ξανά κι έκανε την προσευχή του σε μια γωνιά του παρεκκλησιού. Φορούσε ένα μαύρο φόρεμα μ' ένα διάφανο δαντελένιο ωμίτη — τα μισοφέγγαρα του μεσοφοριού της φέγγιζαν από κάτω — και στο κάτω μέρος του έπεφτε ένας λεπτός μεταξένιος φραμπαλάς. Τώρα που το κορίτσι είχε ξανάρθει, ήμουνα πρόθυμος να ξεχάσω το νεαρό και να τον αγνοήσω, ακόμα κι όταν συνέχισε να έρχεται ταχτικά και να προσεύχεται με το συνηθισμένο του τρόπο.

Κι όμως, με προσπερνούσε πάντα με μια απότομη βιασύνη, το πρόσωπό του γυρισμένο απ' την άλλη μεριά. Όταν, όμως, έκανε την προσευχή του, με κοιτούσε συνέχεια. Έμοιαζε μάλλον θυμωμένος μαζί μου, που δεν τον είχα πλησιάσει την πρώ-

τη φορά, σαν να σκεφτόταν πως, με την πρώτη μου προσπάθεια να του μιλήσω, είχα αναλάβει και την υποχρέωση να το κάνω. Μια μέρα, μετά τη λειτουργία, καθώς, όπως συνήθιζα, είχα πάρει από πίσω το κορίτσι, έπεσα πάνω του στο μισοσκόταδο και νόμισα πως τον είδα να χαμογελά.

Περισσότερο να πω πως υποχρέωση να του μιλήσω δεν είχα καμιά κι ούτε που είχα πια και τη διάθεση. Ακόμα κι όταν μια βραδιά έφτασα βιαστικός στην εκκλησία, την ώρα που το ρολόι χτυπούσε εφτά, και βρήκα, αντί για το κορίτσι που είχε φύγει βέβαια πριν από πολλή ώρα, μονάχα το νεαρό να οδύρεται μπροστά στην Ωραία Πύλη — ακόμα και τότε —, δίστασα.

Τέλος, πατώντας στις μύτες των ποδιών μου πήγα ως την πόρτα, έριξα ένα νόμισμα στον τυφλό ζητιάνο που καθόταν εκεί και στριμώχτηκα δίπλα του, πίσω απ' τη μισάνοιχτη πόρτα. Εκεί, για μισή ώρα περίπου, περίμενα πώς και πώς το ξάφνιασμα που σχεδίαζα να σκαρώσω στον προσευχητή. Δεν κράτησε πολύ. Πριν περάσει πολλή ώρα, άρχισα να βλέπω κακόκεφος τις αράχνες να σκαρφαλώνουν στα ρούχα μου και βαρέθηκα να σκύβω μπροστά κάθε φορά που κάποιος έβγαινε βαριανασαίνοντας απ' το σκοτάδι της εκκλησίας.

Στο τέλος βγήκε κι εκείνος. Ο ήχος της μεγάλης καμπάνας, που μόλις πριν λίγο είχε αρχίσει να χτυπά, δεν του άρεσε, όπως κατάλαβα. Σε κάθε του βήμα άγγιζε πρώτα ανάλαφρα τη γη με τις μύτες των ποδιών του.

Ίσιωσα το κορμί μου, έκανα ένα μεγάλο βήμα μπροστά και τον άρπαξα. «Καλησπέρα» είπα και με το χέρι στο γιακά του πανωφοριού του τον έσπρωξα στις σκάλες προς τη φωτισμένη πλατεία.

Σαν φτάσαμε κάτω, γύρισε σ' εμένα, ενώ τον κρατούσα ακόμα από πίσω, κι έτσι βρεθήκαμε στήθος με στήθος.

— Γιατί δε μ' αφήνεις; είπε. Δεν καταλαβαίνω για ποιο πράγμα με υποπτεύεσαι, αλλά είμαι αθώος. Και επανέλαβε: Βέβαια, δεν ξέρω για ποιο πράγμα με υποπτεύεσαι.

— Εδώ δεν υπάρχει θέμα υποψίας ή αθωότητας. Σε παρακαλώ να μην το ξαναπείς αυτό. Είμαστε δυο ξένοι. Η γνωριμία μας

δεν πάει πιο μακριά από τα σκαλοπάτια της εκκλησιάς. Τι θα γίνει, αν αρχίσουμε από τώρα να συζητάμε για την αθωότητά μας;

— Αυτό ακριβώς σκέπτομαι κι εγώ, είπε. Εδώ που τα λέμε, είπες την αθωότητά μας. Θέλεις να πεις πως, αν χρειαζόταν ν' αποδείξω τη δική μου αθωότητα, θά'πρεπε ν' αποδείξεις κι εσύ τη δική σου; Αυτό ήθελες να πεις;

— Αυτό ή κάτι άλλο, απάντησα. Σε πλησίασα μόνο και μόνο, γιατί ήθελα κάτι να σε ρωτήσω. Αυτό να το θυμάσαι!

— Θέλω να γυρίσω σπίτι μου, είπε και έκανε να φύγει.

— Το πιστεύω. Αλλιώς θα ήταν ανάγκη να σου πέσω από δίπλα; Μη σου πέρασε η ιδέα πως σε πλεύρισα για τα όμορφα σου μάτια;

— Δε νομίζεις πως γίνεσαι με το παραπάνω ειλικρινής;

— Χρειάζεται άραγε να ξαναπώ πως δεν υπάρχει τέτοιο θέμα; Τι έχει να κάνει αυτό με την ειλικρίνεια ή την υποκρισία; Εγώ σε ρωτώ, εσύ απαντάς και ύστερα, χαίρετε! Όσο για μένα, μπορείς να γυρίσεις σπίτι σου, και όσο πιο γρήγορα θέλεις μάλιστα.

— Δε θα ήταν καλύτερα να συναντιόμασταν μια άλλη φορά; Σε μια πιο κατάλληλη ώρα; Σ' ένα καφενείο, ας πούμε; Εξάλλου, η αραβωνιαστικιά σου έφυγε μόλις πριν λίγα λεπτά. Μπορείς εύκολα να την προλάβεις στο δρόμο. Σε περίμενε τόση ώρα.

— Όχι! φώναξα μέσα στο θόρυβο του τράμ που περνούσε. Δε θα μου ξεφύγεις. Μ' αρέσεις όλο και περισσότερο. Είσαι ένα καλό θήραμα. Συγχαίρω τον εαυτό μου!

Σ' αυτό μ' αποκρίθηκε:

— Ω, Θεέ μου! Έχεις καλή καρδιά, όπως λένε, μα ξερό κεφάλι. Μ' αποκαλείς καλό θήραμα — πόσο καλότυχος θα πρέπει να είσαι! Γιατί η δική μου κακοτυχία δεν ισορροπεί καλά και, αν κάνεις πως την αγγίζεις, πέφτει πάνω σου! Γι' αυτό, λοιπόν, καληνύχτα!

— Έκτακτα! είπα ξαφνιάζοντάς τον και γραπώνοντας το δεξί του χέρι. Σαν δε θέλεις ν' απαντήσεις με το καλό, θα σε αναγκάσω. Θα σ' ακολουθήσω όπου κι αν πηγαίνεις, δεξιά κι αριστερά. Θ' ανεβώ ακόμα και τα σκαλιά στην κάμαρά σου και

μέσα στην κάμαρά σου θα καθίσω' όπου βρω χώρο. 'Αντε, λοιπόν, κοίταξέ με, αν θες' αντέχω. Πού, όμως — έκανα ένα βήμα πιο κοντά του και, καθώς ήταν ένα κεφάλι ψηλότερος από μένα, μίλησα στο λαιμό του —, πού θα βρεις τη δύναμη να με σταματήσεις;

Σ' αυτά τα λόγια, έκανε ένα βήμα πίσω, φίλησε τα χέρια μου, το ένα ύστερα από τ' άλλο, και τα μούσκεψε με τα δάκρυά του λέγοντας: «Δεν μπορεί κανείς τίποτα να σου αρνηθεί. Ακριβώς όπως ήξερες πως ήθελα να γυρίσω σπίτι μου, έτσι κι εγώ γνώριζα, πιο πριν ακόμα, πως δε θα μπορούσα τίποτα να σ' αρνηθώ. Το μόνο που σου ζητώ είναι να πάμε εκεί στο σοκάκι». Συμφωνήσαμε και πήγαμε. 'Όταν μας χώρισε ένα αμάξι κι εγώ ξέμεινα λίγο πιο πίσω, μου έγνεψε και με τα δυο του χέρια να βιαστώ.

'Όμως, σαν έφτασα κοντά του, δεν αρκέστηκε στο σκοτάδι του δρόμου — τα φανάρια ήταν σε μεγάλη απόσταση το ένα από τ' άλλο και ψηλά ίσαμε το πρώτο πάτωμα των σπιτιών — και με οδήγησε στη χαμηλή είσοδο ενός παλιού σπιτιού, κάτω από ένα μικρό φανάρι που κρεμόταν στάζοντας πάνω από τα ξύλινα σκαλοπάτια.

Απλώνοντας το μαντίλι του πάνω απ' την κουφάλα ενός φαγωμένου σκαλοπατιού, με κάλεσε να καθίσω. 'Υστερα είπε: «Θα σου είναι ευκολότερο να μου κάνεις ερωτήσεις καθιστός. Εγώ θα μείνω όρθιος' είναι πιο εύκολο για μένα ν' απαντώ. 'Όμως μη με βασανίσεις!»

Κάθισα, γιατί τα έπαιρνε όλα πολύ στα σοβαρά, και αιστάνθηκα πως έπρεπε να πω: «Με οδήγησες σ' αυτή την τρύπα σαν να ήμασταν συνωμότες και ενώ εμένα με δένει μαζί σου η περιέργεια, εσύ είσαι δεμένος μαζί μου από το φόβο. Εδώ που τα λέμε, το μόνο που θέλω να σε ρωτήσω είναι γιατί προσεύχεσαι έτσι στην εκκλησία. Τι κατώματα είναι αυτά; Σάν θεόμουργος κάνεις! Το όλο πράγμα είναι γελοίο, είναι ενοχλητικό για τους γύρω σου, είναι αφόρητο για τους πιστούς!»

Είχε κολλήσει το σώμα του στον τοίχο έτσι, που μοναχά το κεφάλι του κουνιόταν αργά στο κενό και είπε:

— Κάνεις λάθος! Οι πιστοί θεωρούν τη συμπεριφορά μου φυ-

σική και οι άλλοι ευλαβικά.

— Η δική μου ενόχληση αποδεικνύει πως έχεις λάθος.

— Η ενόχλησή σου — αν δεχτούμε πως είναι αληθινή — αποδεικνύει μονάχα πως δεν ανήκεις ούτε στους πιστούς ούτε και στους άλλους.

— Έχεις δίκιο. Υπερβάλλω, όταν λέω πως η συμπεριφορά σου μ' ενοχλεί. Όχι. Μου κίνησε την περιέργεια, όπως σωστά είπα πριν. Όμως, εσύ σε ποια κατηγορία ανήκεις;

— Α, εγώ διασκεδάζω με τους ανθρώπους που με κοιτούν ρίχνοντας — σαν να λέμε — έναν ίσκιο στο βωμό!

— Διασκεδάζεις; ρώτησα κάνοντας ένα μορφασμό.

— Όχι, αν θέλεις να ξέρεις. Μη με παρεξηγείς που δεν εκφράζομαι σωστά. Για μένα δεν είναι διασκέδαση είναι ανάγκη. Ανάγκη ν' αφήνω τον εαυτό μου για λίγο να καρφώνεται απ' αυτά τα μάτια, ενώ η πόλη γύρω μου...

— Τι είν' αυτά που λες! φώναξα δυνατότερα απ' όσο απαιτούσε τούτη η ασήμαντη παρατήρηση και η χαμηλοτάβανη είσοδος' αλλά φοβήθηκα να μείνω σιωπηλός ή και να χαμηλώσω τον τόνο της φωνής μου και πρόστεσα: Μα την αλήθεια, τι είν' αυτά που λες; Τώρα καταλαβαίνω, Θεέ μου, πως απ' την αρχή είχα σωστά μαντέψει σε τι κατάσταση βρίσκεσαι. Δεν είναι κάτι σαν πυρετός, σαν ζαλάδα, σαν κάποιο είδος λέπρας; Δεν το αντιλαμβάνεσαι πως αυτός ακριβώς ο πυρετός είναι που σ' εμποδίζει να βρίσκεις ικανοποίηση στις πραγματικές αξίες των πραγμάτων και πως τώρα, στην ξέφρενη κατάσταση που βρίσκεσαι, τους δίνεις άλλες, οποιεσδήποτε ονομασίες; Το κάνεις, βέβαια, όσο μπορείς πιο γρήγορα, αλλά δεν προλαβαίνεις καλά καλά να τους γυρίσεις την πλάτη και έχεις ξεχάσει πώς τα έχεις ονοματίσει. Η λεύκα στον κάμπο, που αποκάλεσες *Πύργο της Βαβέλ*, επειδή δεν ήθελες να ξέρεις πως είναι λεύκα, τρικλίζει ξανά δίχως όνομα, και έτσι τώρα πρέπει να τη φωνάζεις *Νώε, ο μπεκρής*.

— Χαίρομαι που δεν κατάλαβα λέξη απ' όσα είπες, με δέκοψε.

— Το γεγονός πως χαίρεσαι αποδεικνύει πως κατάλαβες, του πέταξα εκνευρισμένος.

— Μήπως δεν το έχω ξαναπεί; Δεν μπορεί κανείς να σου αρνηθεί τίποτα.

Έβαλα τα χέρια μου σ' ένα σκαλί πιο πάνω, έγειρα πίσω και σ' αυτή τη σχεδόν αμυντική στάση, που είναι το τελευταίο καταφύγιο του παλαιστή, είπα: «Να με συμπαθάς, αλλά δεν είναι έντιμο να μου ξαναπετάς μια εξήγηση που εγώ σου έδωσα».

Αυτό τον έκανε να πάρει θάρρος. Για ν' αποκτήσει κάποια οντότητα, έδωσε τα χέρια του και είπε λίγο δισταχτικά: «Εσύ ο ίδιος απέκλεισες τη συζήτηση για την ανεντιμότητα απ' την αρχή. Στ' αλήθεια, δε μ' ενδιαφέρει πια τίποτ' άλλο από το να σου δώσω μια καλή εξήγηση για τον τρόπο που προσεύχομαι. Ξέρεις, λοιπόν, γιατί προσεύχομαι έτσι;»

Με δοκίμαζε. Όχι, δεν ήξερα και ούτε που ήθελα να μάθω. Δεν ήθελα καν να έρθω εδώ — είπα μέσα μου — αλλά αυτό το ον με υποχρέωνε σχεδόν να το ακούω. Έτσι, το μόνο που είχα να κάνω ήταν να κουνήσω το κεφάλι μου και όλα θα πήγαιναν καλά. Όμως, εκείνη τη στιγμή, το μόνο που δεν μπορούσα να κάνω ήταν αυτό. Το πλάσμα απέναντί μου χαμογέλασε. Ύστερα έπεσε στα γόνατα και είπε νυσταγμένα: «Τώρα μπορώ, επιτέλους, να σου πω γιατί σ' άφησα να με πλησιάσεις. Από περιέργεια, από ελπίδα. Καιρό τώρα το βλέμμα σου μ' ανακουφίζει και ελπίζω να μάθω από σένα πώς έχουν, στ' αλήθεια, τα πράγματα, γιατί χάνονται όλα γύρω μου σαν το χιόνι που πέφτοντας λιώνει, ενώ γι' άλλους ανθρώπους ακόμα κι ένα μικρό ρακοκόπηρο στέκεται πάνω στο τραπέζι σταθερό σαν άγαλμα».

Καθώς απέμεινα σιωπηλός και μονάχα μια ακούσια σύσπαση πέρασε απ' το πρόσωπό μου, με ξαναρώτησε: «'Ωστε δεν πιστεύεις πως αυτό συμβαίνει σ' άλλους ανθρώπους; Στ' αλήθεια δεν το πιστεύεις; Άκουσε, λοιπόν. Όταν ήμουν μικρός, άνοιξα μια μέρα τα μάτια μου ύστερα από έναν υπνάκο, χωρίς ακόμα να είμαι βέβαιος αν εξακολουθούσα να ζω, και άκουσα τη μητέρα μου απ' το μπαλκόνι να λέει με μια φωνή αδιάφορη: “Τι κάνεις, αγαπητή μου; Θεέ μου, τι ζέστη που κάνει!” Από τον κήπο μια γυναίκα αποκρίθηκε: “Πίνω το τσάι μου στο γρασίδι”. Μιλούσαν απλά κι όχι πολύ ευδιάκριτα, σαν αυτή η γυναίκα να περίμενε την ερώτηση και η μητέρα μου την απόκριση».

Καταλαβαίνοντας πως αυτό απαιτούσε μια απάντηση, έχωσα το χέρι μου στην τσέπη του πανταλονιού μου σαν κάτι να γύρευα. Τίποτα δε γύρευα· ήθελα απλώς ν' αλλάξω τη στάση μου, για να δείξω πως η συζήτηση μ' ενδιέφερε. Τελικά είπα πως αυτό ήταν ένα πολύ ασυνήθιστο περιστατικό και δεν μπορούσα να βγάλω άκρη. Πρόσθεσα ακόμα πως δεν πίστευα πως ήταν αλήθεια και πως σίγουρα θα το είχε φτιάξει για κάποιο ειδικό λόγο που δεν μπορούσα να τον καταλάβω απόλυτα εκείνη τη στιγμή. Ύστερα έκλεισα τα μάτια μου, για να σβήσω το άσχημο φως.

«Ε, λοιπόν, αυτό είναι πολύ ενθαρρυντικό! Για μια φορά συμφώνησες μαζί μου και με πλησίασες, για να μου πεις αυτά που μου είπες, από καθαρή ανιδιοτέλεια. Χάνω τη μια ελπίδα και βρίσκω μια άλλη!

»Στο κάτω κάτω, γιατί πρέπει δηλαδή να ντρέπομαι που δεν περπάτώ στητός, με βήματα κανονικά, που δε χτυπώ στο πεζοδρόμιο το μπαστούνι μου και δεν αγγίζω τα ρούχα των ανθρώπων που με προσπερνούν βιαστικά; Μήπως δεν έχω τάχα το δικαίωμα νά παραπονιέμαι πικρά, που πρέπει να ξεγλιστρώ κλεφτά σαν σκιά δίχως καθαρό περίγραμμα και καμιά φορά να χάνομαι στις βιτρίνες των καταστημάτων;

»Ω, πόσο φοβερές μέρες είμαι αναγκασμένος να ζω! Γιατί να είναι όλα τόσο κακοχτισμένα, ώστε τα ψηλά σπίτια να γκρεμίζονται κάθε τόσο χωρίς εύλογη αιτία; Σκαρφαλώνω τότε στα χαλάσματα και ρωτώ όσους συνταντώ: “Πώς μπόρεσε να γίνει αυτό; Στην πόλη μας — ένα σπίτι ολοκαίνουργο — πόσα μας κάνουν σήμερα με τούτο; — Σκεφτείτε!” Και κανείς δεν μπορεί να μου δώσει μια απάντηση.

»Συχνά, άνθρωποι σωριάζονται στο δρόμο κι απομένουν εκεί νεκροί. Τότε όλοι οι μαγαζάτορες ανοίγουν τις πόρτες τους, φορτωμένες μεπραμάτειες, βγαίνουν βιαστικοί, τσουβαλιάζουν το νεκρό σ' ένα σπίτι, ξαναβγαίνουν όλο χαμόγελα κι αρχίζουν το κουβεντολόι: “Καλημέρα — Έχει συννεφιά σήμερα — Πουλώ μαντίλια με το σωρό — Α, ναι ο πόλεμος!” Τρέχω στο σπίτι, σηκώνω δειλά το χέρι κάμποσες φορές με το δάχτυλο λυγισμένο και τελικά χτυπώ το παραθυράκι του επιστάτη: “Καλη-

μέρα, λέω. 'Αν δεν κάνω λάθος, κάποιο νεκρό έφεραν εδώ, τώρα μόλις. Μπορείτε, σας παρακαλώ, να μ' αφήσετε να τον δω;» Και καθώς εκείνος κουνά το κεφάλι αναποφάσιστα, προσθέτω: "Προσέξτε καλά. Είμαι της μυστικής αστυνομίας και επιμένω να δω αμέσως το νεκρό!" Τότε δεν είναι πια αναποφάσιστος και φωνάζει: "Έξω από 'δω! Τούτος ο αλήτης το έχει σύστημα να χώνει τη μύτη του εδώ μέσα κάθε μέρα. Δεν υπάρχει νεκρός εδώ. Δίπλα, ίσως". Σηκώνω το καπέλο μου και φεύγω.

»Και τότε, διασχίζοντας μια μεγάλη πλατεία, τα ξεχνώ όλα. Αν πρέπει οπωσδήποτε να χτίζουν τόσο μεγάλες πλατείες από καθαρή αλαζονεία, τότε γιατί δε βάζουν κι ένα κάγκελο; Σήμερα ο άνεμος είναι γαρμπής. Ο ανεμοδείχτης στον πυργίσκο του δημαρχείου κουνιέται διαγράφοντας μικρούς κύκλους. Όλα τα τζάμια τρεμοπαίζουν και οι φανοστάτες λυγίζουν σαν καλάμια. Ο χιτώνας της Παρθένας τυλίγεται γύρω απ' την κολόνα της κι ο άνεμος τον σέρνει. Άραγε κανείς δεν το προσέχει αυτό; Οι κύριοι και οι κυράδες, που κανονικά θα 'πρεπε να περπατούν στο πεζοδρόμιο, αρμενίζουν. Όταν ο άνεμος κοπάζει, στέκονται, ανταλλάζουν μερικές λέξεις και υποκλίνονται μα, σαν ο άνεμος ξανασηκώνεται, είναι ανίσχυροι και ολονών τα πόδια αφήνουν τη γη συγχρόνως. Παρ' όλο που είναι αναγκασμένοι, βέβαια, να κρατούν τα καπέλα τους, τα μάτια τους γυαλίζουν χαρωπά και κανείς δεν παραπονιέται για τον καιρό. Εγώ είμαι ο μόνος που φοβάται».

Σ' αυτό μπόρεσα ν' απαντήσω: «Εκείνη η ιστορία, που μου διηγήθηκες πρωύτερα για τη μητέρα σου και τη γυναίκα στον κήπο, δε βρίσκω να είναι και τόσο αξιόλογη. Όχι μόνο έχω ακούσει κι έχω ζήσει παρόμοιες καταστάσεις, αλλά έχω παίζει και κάποιο ρόλο σε μερικές απ' αυτές. Είναι κάτι το απόλυτα φυσικό. Θέλεις, στ' αλήθεια, να πεις πως, αν βρισκόμουν εγώ σ' εκείνο το μπαλκόνι εκείνο το καλοκαίρι, δε θα μπορούσα να είχα κάνει την ίδια ερώτηση και να είχα πάρει την ίδια απάντηση από τον κήπο; Πολύ συνηθισμένο περιστατικό!»

Όταν του είπα αυτά τα λόγια, φάνηκε ν' ανακουφίζεται. Μου είπε πως ήμουν καλοντυμένος και πως του άρεσε πολύ η γραβάτα μου. Και τι ωραία επιδερμίδα που είχα! Και πως οι εξομολογήσεις γίνονται πιο κατανοητές, όταν ανακαλούνται.

(γ) Η ιστορία του Προσευχητή

Κάθισε τότε δίπλα μου — γιατί είχα γίνει πολύ άτολμος — και, γέρνοντας το κεφάλι μου στο πλάι, του έκανα θέση. Παρατήρησα, όμως, πως εκείνος καθόταν κάπως αμήχανος, προσπαθώντας να κρατά κάποια απόσταση από μένα, και μιλώντας με δυσκολία είπε:

«Ω, τι δύσκολες μέρες είμαι αναγκασμένος να ζω! Χτες βράδυ ήμουν σε μια δεξίωση. Εκεί που υποκλινόμουν σε μια κοπέλα, κάτω από το φως του γκαζιού, και της έλεγα: “Πόσο χαίρομαι που έρχεται ο χειμώνας!” — με τούτα τα λόγια υποκλινόμουν —, με μεγάλη μου ενόχληση αντιλήφθηκα πως ο δεξιός γοφός μου είχε εξαρθρωθεί. Και η επιγονατίδα μου είχε κι αυτή λασκάρει κάπως..

»Κάθισα λοιπόν, και, προσπαθώντας, όπως πάντα, να έχω τον έλεγχο των λόγων μου, συμπλήρωσα: “Γιατί ο χειμώνας απαιτεί λιγότερη προσπάθεια. Συμπεριφέρεται κανείς πιο άνετα, γιατί δε χρειάζεται να προσέχει τόσο τα λόγια του. Δε συμφωνείτε, δεσποινίς; Ελπίζω να μην κάνω λάθος”. Το δεξί μου ποδάρι μού δημιουργούσε πολλά προβλήματα. Στην αρχή φαινόταν πως είχε βγει ολότελα από την κλειδώση και κατάφερα να το ξαναφέρω λίγο πολύ στη θέση του με μαλάξεις και προσεχτική ανακατάταξη.

»Υστερα άκουσα την κοπέλα, που από συμπόνια είχε καθίσει κι εκείνη, να λέει με χαμηλή φωνή: “Όχι, δε μου κάνετε καθόλου εντύπωση, επειδή...”

»“Μια στιγμή! είπα ευχαριστημένος και γεμάτος προσδοκίες. Μη χάνετε ούτε πέντε λεπτά μιλώντας μου, αγαπητή μου φρουλάιν. Παρακαλώ, πάρτε κάτι να τρώτε, όσο θα μιλάτε. Σας ικετεύω”.

»Και απλώνοντας το χέρι μου έπιασα ένα μεγάλο τσαμπί σταφύλι που κρεμόταν βαριά από μια φρουτιέρα που είχε για πόδι έναν μπρούτζινο φτερωτό έρωτα. Το κούνησα λίγο στον αέρα, το έβαλα σ’ ένα μικρό γαλάζιο πιάτο και το πρόσφερα στην κοπέλα με κάποια κομψότητα, όπως θέλω να πιστεύω.

»“Δε μου κάνετε καμιά εντύπωση, ξανάπε. Όλα όσα λέτε εί-

ναί βαρετά και ακατανόητα, δίχως αυτό να τα κάνει και αληθινά. Εκείνο που νομίζω εγώ, κύριε, — αλήθεια, γιατί μ' αποκαλείτε πάντα αγαπητή φρουλάιν; — είναι πως η αλήθεια δε σας απασχολεί, επειδή είναι πολύ κουραστική”.

»Θεέ μου, πόσο αυτό μ' έκανε να νιώθω καλά! “Μάλιστα, φρουλάιν, φρουλάιν! είπα φωναχτά σχεδόν. Πόσο δίκιο έχετε! Αγαπητή φρουλάιν, αν ξέρετε τι άγρια χαρά παίρνει κανείς, σαν βλέπει πως τον καταλαβαίνουν — και, μάλιστα, χωρίς να έχει κάνει καμιά προσπάθεια!”

»“Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία, κύριε, πως για σας η αλήθεια είναι πολύ κουραστική. Δεν έχετε παρά να κοιταχτείτε! Ολόκληρο το σώμα μας είναι από τσιγαρόχαρτο, κίτρινο τσιγαρόχαρτο, σαν μια χάρτινη φιγούρα, και, όταν περπατάτε, θα πρέπει ν' ακούει κανείς το θρόισμα. Γι' αυτό δεν πρέπει να συγχύζεται κανείς με τη στάση σας ή με τη γνώμη σας, γιατί δεν μπορείτε άλλο να κάνετε από το να λυγίζετε σ' όποιο άνεμο τυχαίνει να φυσά μες στο δωμάτιο”.

»“Αυτό δεν το καταλαβαίνω. Είναι αλήθεια πως πολλοί άνθρωποι βρίσκονται τώρα εδώ σε τούτο το δωμάτιο. Ακουμπούν τα χέρια τους στις ράχες των καθισμάτων ή τη μέση τους στο πιάνο ή σηκώνουν δισταχτικά ένα ποτήρι στο στόμα τους ή πηγαινούν επιφυλαχτικά στο διπλανό δωμάτιο και, σκουντώντας στα σκοτεινά με το δεξιό τους ώμο μια ντουλάπα, στέκονται ν' ανασάνουν μπροστά στ' ανοιχτό παράθυρο και σκέφτονται: Να η Αφροδίτη, τ' αστέρι της νύχτας. Κι όμως, εγώ βρίσκομαι εδώ. Όμως, κι αν ακόμα υπάρχει κάποια λογική σχέση, εγώ δεν την καταλαβαίνω. Δεν ξέρω αν υπάρχει. — Βλέπετε, λοιπόν, αγαπητή φρουλάιν, απ' όλους αυτούς τους ανθρώπους που φέρονται τόσο δισταχτικά, τόσο γελοία, σαν αποτέλεσμα της σύγχυσής τους, μονάχα εγώ φαίνεται πως είμαι άξιος ν' ακούσω την αλήθεια για τον εαυτό μου. Και για να κάνετε τούτη την αλήθεια πιο ευχάριστη, τη λέτε πειραχτικά, ώστε ν' απομένει κάτι όρθιο — σαν τους εξωτερικούς τοίχους ενός σπιτιού που το εσωτερικό του έχει ξεκοιλιαστεί. Το μάτι δε συναντά εμπόδια. Την ημέρα τα σύννεφα κι ο ουρανός φαίνονται απ' τις μεγάλες τρύπες των παραθύρων τη νύχτα τ' αστέρια. Όμως, συ-

χνά τα σύννεφα σμιλεύονται από πέτρες σταχτιές και τ' άστρα σχηματίζουν αφύσικους αστερισμούς. Πώς θα σας φαινόταν, αν σας απαντούσα πως κάποια μέρα όλοι, όσοι θα θέλουν να ζήσουν, θα είναι σαν κι εμένα — κομμένοι από τσιγαρόχαρτο, σαν φιγούρες, όπως παρατηρήσατε — και σαν περπατούν θ' ακούγεται ένα θρόισμα; Όχι πως θα είναι διαφορετικοί απ' ό,τι είναι τώρα, αλλά έτσι θα μοιάζουν. Ακόμα και σεις, αγαπητή μου φρουλάιν...”

»Παρατήρησα τότε πως η κοπέλα δεν καθόταν πια δίπλα μου. Θα πρέπει να έφυγε πάνω που είπε τα τελευταία της λόγια, γιατί στεκόταν τώρα μακριά μου, κοντά σ' ένα παράθυρο, τριγυρισμένη από τρεις νεαρούς που μιλούσαν και γελούσαν μέσα από τ' άσπρα, ψηλά κολάρα τους.

»Έτσι, λοιπόν, ήπια εύθυμα ένα ποτήρι κρασί και πήγα κοντά στον πιανίστα που, ολομόναχος και κουνώντας το κεφάλι του, έπαιζε κάτι το λυπητερό. Έσκυψα προσεχτικά στ' αφτί του, για να μην τον τρομάξω, και σιγομουρμούρισα με τη μελωδία: “Φανείτε καλός, κύριε, και αφήστε με να παίζω τώρα εγώ, γιατί αρχίζω να έρχομαι στο κέφι”.

»Δε μου έδωσε καμιά σημασία και έμεινα να στέκομαι εκεί αμήχανος, αλλά, ξεπερνώντας τη δειλία μου, πήγα από τον έναν καλεσμένο στον άλλο λέγοντας αδιάφορα: “Σήμερα θα παίζω πιάνο. Μάλιστα!”

»Όλοι έμοιαζαν να γνωρίζουν πως δεν ήξερα να παίζω, αλλά χαμογελούσαν φιλικά, ευχαριστημένοι απ' την ευπρόσδεκτη διακοπή της κουβέντας τους. Πραγματική σημασία μού έδωσαν, μόνο σαν φώναξα δυνατά στον πιανίστα: “Κάντε μου τη χάρη, κύριε, να μ' αφήσετε τώρα να παίζω. Στο κάτω κάτω, μόλις άρχισα να κάνω κέφι. Ένας θρίαμβος κινδυνεύει!”

»Παρ' όλο που ο πιανίστας σταμάτησε να παίζει, δε σηκώθηκε από το κάθισμά του, αλλά ούτε φάνηκε και να με καταλαβαίνει. Αναστέναξε και σκέπασε το πρόσωπό του με τα μακριά του δάχτυλα.

»Τον λυπήθηκα λιγάκι και ήμουν έτοιμος να τον παροτρύνω να συνεχίσει, όταν μας πλησίασε η οικοδέσποινα με κάτι άλλους.

»“Τι αστείο!” έλεγαν και γελούσαν δυνατά, σαν να ετοιμαζόμουν να κάνω κάτι το παράξενο.

»Η κοπέλα πλησίασε κι αυτή κοντά τους, με κοίταξε συγκαταβατικά και είπε: “Σας παρακαλώ, κυρία, αφήστε τον να παίξει. Ίσως να θέλει να συνεισφέρει στην ψυχαγωγία μας. Πρέπει να τον ενθαρρύνουμε. Αφήστε τον, παρακαλώ”.

»Όλοι έβαλαν τα γέλια, γιατί σκέφτηκαν προφανώς, όπως άλλωστε κι εγώ, ότι το έλεγε ειρωνικά. Μονάχα ο πιανίστας απέμεινε σιωπηλός. Με κατεβασμένο το κεφάλι χάιδευε το ξύλο του καθίσματος με το δείκτη του αριστερού του χεριού, σαν να έκανε σχέδια στην άμμο. Άρχισα να τρέμω και για να το κρύψω έχωσα τα χέρια μου στις τσέπες του πανταλονιού μου. Δεν μπορούσα πια ούτε και να μιλήσω καθαρά, γιατί το πρόσωπό μου ολόκληρο ήθελε να κλάψει. Ήμουν αναγκασμένος, λοιπόν, να διαλέγω τα λόγια μου με τέτοιο τρόπο, ώστε και η ιδέα μόνο πως ήθελα να κλάψω να φαινόταν παράλογη στους γύρω μου.

»“Κυρία, είπα, πρέπει να παίξω, γιατί...” Και επειδή είχα ξεχάσει το λόγο, κάθισα απότομα μπροστά στο πιάνο. Τότε ξαναθυμήθηκα. Ο πιανίστας σηκώθηκε δρασκελίζοντας διακριτικά το κάθισμα, γιατί του έκλεινα το δρόμο. “Σβήστε τα φώτα, σας παρακαλώ. Μονάχα στο σκοτάδι μπορώ να παίξω”. Ίσιωσα το κορμί μου.

»Πάνω στην ώρα, δύο κύριοι σήκωσαν το καθισμά μου σφυρίζοντας ένα σκοπό και, κουνώντας με πέρα δώθε, με μετέφεραν μακριά από το πιάνο, στο τραπέζι.

»Όλοι κοίταζαν με συγκατάβαση και η κοπέλα είπε: “Βλέπετε, κυρία, έπαιξε αρκετά καλά. Το ήξερα. Και σεις που στεναχωριάσασταν!”

»Κατάλαβα και την ευχαρίστησα με μια υπόκλιση που την έβγαλα πέρα αρκετά καλά.

»Μου πρόσφεραν λίγη λεμονάδα και ένα κορίτσι με κόκκινα χείλια κρατούσε το ποτήρι μου, καθώς έπινα. Η οικοδέσποινα μου έφερε μαρέγγες σ' ασημένιο δίσκο και μια κοπέλα με κατάλευκο φουστάνι τις έχωνε στο στόμα μου. Ένα άλλο κορίτσι πληθωρικό, με φουντωτά ξανθά μαλλιά, κρατούσε από πάνω μου ένα τσαμπί σταφύλι και το μόνο που είχα να κάνω ήταν να

τσιμπώ τις ρόγες με τα χείλια μου, καθώς εκείνη κοίταζε μέσα στα γλαρωμένα μου μάτια.

»Αφού μου φέρονταν όλοι τόσο καλά, μου φαινόταν κάπως περίεργο που συμφωνούσαν να μ' εμποδίσουν να ξαναγυρίσω στο πιάνο.

»“Αρκετά τώρα” είπε ο οικοδεσπότης, που δεν τον είχα προσέξει ως εκείνη τη στιγμή. Βγήκε και ξαναγύρισε αμέσως μ' ένα τεράστιο ψηλό καπέλο και ένα χαλκοκαφετί πανωφόρι με λουλουδάτα σχέδια. “Τα πράγματά σας” είπε.

»Δεν ήταν, βέβαια, τα δικά μου, αλλά δεν ήθελα να τον βάλω στον κόπο να ξαναψάχνει. Με βοήθησε να φορέσω το πανωφόρι που μου πήγαινε περίφημα και εφάρμοζε ελαφρά στο αδύνατο κορμί μου. Μια κυρία, με καλοσυνάτο πρόσωπο, έσκυψε λίγο και μου κούμπωσε το πανωφόρι ίσαμε κάτω.

»“Χαίρετε και να μας ξανάρθετε γρήγορα. Το ξέρετε δα πως είστε πάντα καλοδεχούμενος” είπε η οικοδέσποινα. Σε τούτα τα λόγια υποκλίθησαν όλοι, σαν να το θεωρούσαν απαραίτητο. Προσπάθησα να κάνω κι εγώ το ίδιο, αλλά το πανωφόρι μου ήταν πολύ στενό. Έβγαλα, λοιπόν, το καπέλο μου και αδέξια, το δίχως άλλο, βγήκα από το δωμάτιο.

»Όμως, ξαθώς έβγαινα απ' την εξώπορτα με μικρά βήματα, μου ρίχτηκαν από τον ουρανό το φεγγάρι και τ' αστέρια και ο μεγάλος θόλος και απ' τη Ρίνγκπλάτς, πλάι στο Δημαρχείο, η κολόνα της Παναγιάς — η εκκλησιά.

»Προχώρησα ήρεμα απ' τη σκιά στο φεγγαρόφωτο, ξεκούμπωσα το πανωφόρι μου και ζεστάθηκα. Σηκώνοντας τα χέρια μου, σταμάτησα τους ψίθυρους της νύχτας και άρχισα να στοχάζομαι:

»“Τι είν' εκείνο που σας κάνει όλα γύρω να φέρεστε σαν να 'σασταν αληθινά; Μήπως προσπαθείτε να με κάνετε να πιστέψω πως εγώ δεν είμαι αληθινός, καθώς στέκομαι εδώ ανόητα στο πρασινισμένο πεζοδρόμιο; Συ, ουρανό, σίγουρα πάει πολύς καιρός που έπαψες πια να είσαι αληθινός, κι όσο για σένα, πλατεία, ποτέ δεν ήσουν.

»“Είν' αλήθεια πως είσατε ακόμα πάνω από μένα' όμως μο-

νάχα σαν σας αφήνω στην ησυχία σας.

»"Δόξα στο Θεό, φεγγάρι, έπαψες πια να είσαι φεγγάρι' ίσως όμως να είναι άπερισκεψία μου να συνεχίζω να σ' αποκαλώ φεγγάρι, μόνο και μόνο επειδή αυτό ήταν τ' όνομά σου. Γιατί τάχα μελαγχολείς, σαν σ' αποκαλώ *Λησμονημένο Χάρτινο Φαναράκι με παράξενο χρώμα*; Και γιατί εξαφανίζεσαι σχεδόν, σαν σε φωνάζω *Κολόνα της Μαρίας*; Κι όσο για σένα, *Κολόνα της Παρθένας Μαρίας*, μοιάζεις λιγότερο απειλητική, σαν σε φωνάζω *Χλομόφεγγο Φεγγάρι*.

»"Στ' αλήθεια, μου φαίνεται πως δε σας ωφελεί και πολύ να σας συλλογίζομαι. Χάνετε το θάρρος σας και την υπόστασή σας.

»"Θεέ, πόσο πιο χρήσιμο θα ήταν, αν μπορούσε ο Στοχαστής να διδαχτεί από το Μεθυσμένο.

»"Γιατί ησύχασαν όλα τόσο; Κόπασε ο άνεμος, θαρρώ. Και τα σπιτάκια, που άλλοτε γλιστρούσαν στην πλατεία σαν να κυλούσαν πάνω σε μικρά καρούλια, είναι τώρα ριζωμένα εκεί — ήσυχα ήσυχα — και δεν μπορεί κανείς να δει ούτε κι εκείνη τη λεπτή μαύρη γραμμή που τα χώριζε απο τη γη".

»' Αρχισα να τρέχω. Έτρεξα τρεις φορές γύρω απ' τη μεγάλη πλατεία και μιας και δε συνάντησα κανένα εμπόδιο, ούτε και κανένα μεθυσμένο, συνέχισα να τρέχω ακούραστα, δίχως να κόψω ταχύτητα, προς την Καρλσγκάσσε. Η σκιά μου έτρεχε δίπλα μου στον τοίχο, συχνά μικρότερη από μένα, σαν σ' ένα χαττάκι ανάμεσα στον τοίχο και στο δρόμο.

»Περνώντας από το σταθμό της Πυροσβεστικής, άκουσα ένα θόρυβο να έρχεται απ' το μικρό πλαϊνό δρομάκι της πλατείας και, στρίβοντας σ' αυτή, είδα ένα μεθυσμένο να στέκει πλάι στα κάγκελα του σιντριβανιού με τα χέρια του σηκωμένα και τα πόδια του με τα ξυλοπάπουτσα να βροντούν βαριά στη γη.

»Στάθηκα ένα λεφτό, για να βρώ την ανάσα μου, και ύστερα τον πλησίασα, έβγαλα το καπέλο μου και συστήθηκα:

»"Καλησπέρα, ευγενικέ μου ευπατρίδη. Είμαι εικοσιτριών χρόνων, αλλά ακόμα όνομα δεν έχω. Σεις, όμως, σίγουρα έρχεστε απ' τη μεγάλη πολιτεία, το Παρίσι — μ' όνομα εξαιρετικό, τρανταχτό σχεδόν, θα έλεγα! Τ' απατηλό άρωμα της άσωτης Αυλής της Γαλλίας σας περιβάλλει. Δίχως άλλο έχετε δει εκείνες

τις μεγάλες κυράδες με τα βαμμένα τους μάτια που στέκονται σ' ένα ψηλό και λαμπερό εξώστη λυγίζοντας ειρωνικά τις λεπτές τους μέσες, καθώς οι μακριές ουρές των κεντημένων φουστανιών τους, απλωμένες στα σκαλοπάτια, σέρνονται ακόμα στην άμμο του κήπου. Και, ασφαλώς, υπηρέτες μ' εντυπωσιακές λιβρέες και άσπρα βρακιά σκαρφαλώνουν αγκαλιάζοντας με τα πόδια τους ψηλούς ιστούς — γέρνοντας τότε τότε το σώμα τους πίσω και πλάγια —, γιατί πρέπει να ορτσάρουν με τα σχοινιά πελώριες σταχτιές λινάτσες και να τις τεντώσουν ψηλά, επειδή η μεγάλη κυρία πόθησε ένα συννεφιασμένο πρωινό”.

»Ρεύτηκε και τρόμαξα σχεδόν. “Είναι πραγματικά αλήθεια, κύριε, είπα, πως έρχεστε απ' το Παρίσι μας, το Παρίσι το τρικυμισμένο — α, απ' αυτή τη θύελλα των παθών;”

»Σαν ξαναρεύτηκε, είπα αμήχανα: “Γνωρίζω πως μου κάνετε μεγάλη τιμή”.

»Με γρήγορα δάχτυλα κούμπωσα το πανωφόρι μου και, με θέρμη και συστολή συνάμα, είπα: “Το ξέρω πως δε με κρίνετε άξιο, για να μ' απαντήσετε, αλλά, αν δε σας ρωτούσα σήμερα, η ζωή μου θα ήταν ένας θρήνος. Σας ρωτώ, λαμπροντυμένε μου κύριε, είν' αλήθεια αυτά που μου έχουν πει; Υπάρχουν στο Παρίσι άνθρωποι που άλλο τίποτα δεν είναι παρά πλούσιες φορεσιές, και σπίτια που άλλο δεν έχουν από πυλώνες, και είν' αλήθεια πως το καλοκαίρι ο ουρανός πάνω απ' την πόλη έχει ένα απαλό γαλάζιο χρώμα και είναι στολισμένος με μικρά λευκά σύννεφα κολλημένα πάνω του, όλα σε σχήμα καρδιάς; Και δεν υπάρχει ένα πανόραμα δέντρα γεμάτο, που πάνω τους έχουν κρεμάσει μικρές πινακίδες με τα ονόματα των πιο φημισμένων ηρώων, εγκληματιών και εραστών;

»”Υστερα τ' άλλο! Τι φτιαχτές πληροφορίες! Οι δρόμοι του Παρισιού, λέει, αρχίζουν αίφνης να διακλαδίζονται — έτσι δεν είναι; Ν' αναβράζουν; Τα πράγματα δεν μπορούν να μένουν πάντα ήσυχα, πώς θα γινόταν κάτι τέτοιο; Κάποιο δυστύχημα συμβαίνει τότε τότε, οι άνθρωποι μαζεύονται απ' τα δρομάκια μ' αυτή την αστική περπατησιά τους που μόλις και αγγίζει το πλακόστρωτο. Είναι όλοι τους γεμάτοι περιέργεια αλλά κι από το

φόβο της απογοήτευσης. Κοντανασαίνουν και τεντώνουν τα κεφαλάκια τους. Μα σαν αγγίζουν ο ένας τον άλλο, υποκλίνονται βαθιά και ζητούν συγγνώμη: Λυπάμαι πάρα πολύ. Δεν το ήθελα. Έχει τόσο κόσμος. Συγχωρέστε με, σας παρακαλώ. Πολύ αδέξιο εκ μέρους μου, τ' ομολογώ. Λέγομαι, λέγομαι Ζερόμ Φαρώς, είμαι έμπορος αποικιακών στην οδό ντε Καμποτέν. Επιτρέψτε μου να σας καλέσω να φάμε μαζί αύριο το μεσημέρι. Η σύζυγός μου θα χαρεί πολύ”.

»“Και συνεχίζουν να μιλούν, ενώ ο δρόμος ναρκώνεται και ο καπνός των καμινάδων πέφτει ανάμεσα στα σπίτια. Έτσι είναι. Αλλά μπορεί να δει κανείς ξαφνικά, σ' ένα πολυσύχναστο βουλβάρτο κάποιας αριστοκρατικής συνοικίας, δύο άμαξες να σταματούν. Σοβαροί υπηρέτες ανοίγουν τις πόρτες. Οχτώ καθαρόαιμα λυκόσκυλα της Σιβηρίας ορμούν έξω και με μεγάλα πηδήματα τρέχουν στο δρόμο γαβγίζοντας. Λένε πως είναι νεαροί Παριζιάνοι δανδήδες μεταμφιεσμένοι!”

»Τα μάτια του ήταν κλειστά σχεδόν. Όταν σταμάτησα να μιλάω, έβαλε και τα δυο του χέρια στο στόμα του και τράβηξε το σαγόνι του. Τα ρούχα του ήταν γεμάτα βρόμες. Ίσως να τον είχαν πετάξει έξω από κανένα καπηλειό και δεν το είχε συνειδητοποιήσει ακόμα.

»Ίσως να ήταν η στιγμή της μικρής άφωνης παύσης, ανάμεσα στη μέρα και τη νύχτα, που τα κεφάλια μας γέρνουν απρόσμενα, που όλα κρατούν την ανάσα τους χωρίς να το ξέρουμε, αφού δεν κοιτάμε, και τότε χάνεται. Απομένουμε μόνοι, με το κορμί σκυφτό, και ύστερα κοιτάμε γύρω μας, αλλά δε βλέπουμε τίποτα πια ούτε και νιώθουμε καμιά αντίσταση στον αέρα, κι όμως μέσα μας γαντζωνόμαστε στη θύμηση των σπιτιών που στέκουν λίγο πιο πέρα, με στέγες και μυτερές καμινάδες που από μέσα τους το σκοτάδι ξεχύνεται στα σπίτια, μέσα από τις σοφίτες, σ' όλα τα δωμάτια. Και είναι ευτύχημα που, όσο απίστευτο κι αν φαίνεται, αύριο θα ξημερώσει μια άλλη μέρα και θα μπορεί κανείς όλα να τα βλέπει.

»Τότε ο μεθυσμένος σήκωσε τα φρύδια του τόσο ψηλά, που φάνηκε μια γυαλάδα ανάμεσα σ' αυτά και στα μάτια του, και

εξηγήσε με έξαψη: “Να πώς έχουν τα πράγματα, βλέπεις — νυστάζω, βλέπεις, και θέλω να πάω να κοιμηθώ. — Βλέπεις, έχω έναν κουνιάδο στη Βέντσελσπλάτς — εκεί πηγαίνω, γιατί εκεί μένω, γιατί εκεί έχω το κρεβάτι μου — φεύγω, λοιπόν —. Αλλά δεν ξέρω τ’ όνομά του, βλέπεις, ούτε πού μένει — το ξέχασα καταπώς φαίνεται — μα δεν πειράζει, αφού δεν είμαι σίγουρος αν έχω στ’ αλήθεια κουνιάδο. — Όμως, τώρα θα φύγω, βλέπεις. — Τι λες, δε θα τον βρω;”

»Δίχως να σκεφτώ, του αποκρίθηκα: “Ασφαλώς. Όμως, έρχεστε από μακριά και οι υπηρέτες σας δεν είναι μαζί σας. Επιτρέψτε μου να σας συνοδέψω”.

»Δεν απάντησε. Του άπλωσα, λοιπόν, το χέρι μου, για να τον στηρίξω».

(δ) Συνέχεια της συνομιλίας ανάμεσα στο Χοντρό και τον Προσευχητή

Εδώ και αρκετή ώρα προσπαθούσα να πάρω κουράγιο. Έτριψα το κορμί μου και είπα μέσα μου: «Είναι καιρός να μιλήσεις. Αρχίζεις να στεναχωριέσαι. Νιώθεις να σου πλακώνεται η καρδιά; Περιμένε και θα δεις! Ξέρεις εσύ απ’ αυτά. Κάθισε να το σκεφτείς με την άνεσή σου. Ακόμα και το τοπίο γύρω σου θα περιμένει.

»Είναι το ίδιο όπως και στη δεξίωση την περασμένη βδομάδα. Κάποιος διαβάζει δυνατά ένα κείμενο. Και εγώ ο ίδιος είχα αντιγράψει μια σελίδα, όταν μου το ζήτησε. Βλέποντας το γραφικό μου χαρακτήρα ανάμεσα στις σελίδες, τρομάζω. Δεν έχει καμιά σταθερότητα. Άνθρωποι σκύβουν πάνω του κι από τις τρεις πλευρές του τραπέζιού. Με δάκρυα στα μάτια ορκίζομαι πως το γράψιμο δεν είναι δικό μου.

»Όμως, γιατί αυτό πρέπει να έχει σχέση με το σήμερα; Στο χέρι σου είναι ν’ αρχίσεις μια λογική συζήτηση. Όλα είναι ήρεμα. Κάνε μια προσπάθεια, φίλε μου! — Σίγουρα μπορείς να σκεφτείς κάτι. — Μπορείς να πεις: “Νυστάζω, έχω πονοκέφαλο. Χαίρετε!” Άντε, λοιπόν, γρήγορα! Φανερώσου! — Τι είν’ αυτό; Πάλι εμπόδια, και περισσότερα εμπόδια; Τι σου θυμίζει αυτό; — Θυμάμαι ένα οροπέδιο που υψωνόταν στον απέραντο ουρα-

νό σαν ασπίδα πάνω στη γη. Το είδα από ένα βουνό και ετοιμάστηκα να το περιδιαβάσω. 'Αρχισα να τραγουδώ».

Τα χείλια μου ξεράθηκαν και δε με υπάκουαν, καθώς έλεγα: «Δεν είναι άραγε μπορετό να ζει κανείς διαφορετικά;»

— 'Όχι, είπε αινιγματικά, χαμογελώντας.

— Τότε, γιατί προσεύχεσαι στην εκκλησιά κάθε βράδυ; τον ρώτησα, καθώς όλα, όσα ως τότε σαν υπνωτισμένος προσπαθούσα να στεριώσω ανάμεσά μας, γκρεμίζονταν.

— Ω, γιατί να μιλάμε γι' αυτό; Εκείνοι που ζούνε μονάχοι δεν έχουν ευθύνες τα βράδια. 'Ένα σωρό πράγματα φοβάται κανείς — πως το σώμα μας μπορεί να χαθεί, πως οι άνθρωποι μπορεί να είναι πραγματικά όπως μας φαίνονται στο σύθαμπο, πως ίσως μια μέρα να μην μπορούμε να περπατήσουμε δίχως μαστούνη, πως μπορεί να είναι καλή ιδέα να πηγαίνουμε στην εκκλησιά και να προσευχόμαστε με δυνατή φωνή, ώστε να μας κοιτάζουν και να αποκτούμε ένα σώμα, μια υπόσταση.

Επειδή είπε αυτά τα λόγια και ύστερα σώπασε, έβγαλα το κόκκινο μαντίλι από την τσέπη μου, έσκυψα το κεφάλι μου και έκλαψα.

Σηκώθηκε, με φίλησε και είπε: «Γιατί κλαις; Είσαι ψηλός κι αυτό μ' αρέσει. 'Έχεις χέρια μακριά που υπακούουν στη θέλησή σου. Γιατί δεν είσαι ευτυχισμένος; Να φοράς πάντα σκούρα μανικέτια, αυτή είναι η συμβουλή μου. — 'Όχι. — Σε κολακεύω κι όμως κλαις; Νομίζω πως τα βγάζεις πέρα αρκετά καλά με τις δυσκολίες της ζωής.

»Φτιάχνουμε άχρηστες μηχανές πολέμου, πύργους, τείχη, μεταξωτές κουρτίνες, και θα μπορούσαμε να τα θαυμάζουμε πολύ όλα αυτά, αν είχαμε τον καιρό. Κλιδονιζόμαστε στη ζυγαριά, δεν πέφτουμε, πεταρίζουμε' έστω κι αν είμαστε ασχημότεροι κι από τις νυχτερίδες. Και μια ωραία μέρα κανείς δε θα μπορεί να μας εμποδίσει να πούμε: "Ω, Θεέ, σήμερα είναι μια όμορφη μέρα", γιατί βρισκόμαστε κιόλας σε τούτη τη γη και ζούμε με τη συγκατάθεσή μας.

»Γιατί είμαστε σαν κορμοί δέντρων στο χιόνι. Μοιάζουν να είναι ακουμπισμένοι χάμω στη γη και θα έλεγε κανείς πως ένα

σκοούντημα απαλό θα ήταν αρκετό, για να τους σπρώξουμε. Όμως, όχι, δεν μπορούμε, γιατί είναι γερά δεμένοι με τη γη. Βλέπεις, λοιπόν, ακόμα κι αυτό δεν είναι παρά μια αυταπάτη».

Η σκέψη που ακολούθησε μ' εμπόδισε να κλάψω: «Είναι νύχτα και κανείς δε θα μου καταλογίσει αύριο όσα θα μπορούσα τώρα να πω, γιατί θα μπορούσα να τα έχω πει στον ύπνο μου.

»Ναι, αυτό είναι, είπα στο τέλος. Όμως, τι λέγαμε; Δεν μπορεί να λέγαμε για το φως στον ουρανό, αφού στεκόμαστε στο σκοτάδι ενός διαδρόμου. Όμως, όχι — παρ' όλα αυτά, θα μπορούσαμε, γιατί δεν είμαστε τάχα ελεύθεροι να λέμε ό,τι θέλουμε πάνω στην κουβέντα; Στο κάτω κάτω, δεν έχουμε βάλει σκοπό να καταλήξουμε σε κάποιο συγκεκριμένο στόχο ή στην αλήθεια, αλλά απλώς ν' αστειευτούμε και να διασκεδάσουμε. Έστω, δε θα μπορούσες να μου ξαναπείς την ιστορία με τη γυναίκα στον κήπο; Τι θαυμάσια, τι έξυπνη αυτή η γυναίκα! Πρέπει ν' ακολουθήσουμε το παράδειγμά της. Πόσο την αγαπώ! Όστε, λοιπόν, καλά έκανα που σε συνάντησα και σε σταμάτησα. Η κουβέντα μας μου έδωσε μεγάλη χαρά. Έμαθα πολλά πράγματα που — άθελά μου, ίσως — μου ήταν άγνωστα ως τώρα. Σου χρωστώ ευγνωμοσύνη».

Φαινόταν ευχαριστημένος. Και παρ' όλο που η επαφή με το ανθρώπινο σώμα μου είναι πάντα αποκρουστική, δεν άντεξα να κρατηθώ και να μην τον σφίξω στην αγκαλιά μου.

Ύστερα βγήκαμε από το διάδρομο έξω, στον ουρανό. Ο φίλος μου έδωξε φυσώντας μερικά συννεφάκια και αποκάλυψε τ' αστέρια. Περπατούσε με δυσκολία.

4. Ο Πνιγμός του Χοντρού

Και τώρα όλα παρασύρθηκαν απ' την ταχύτητα κι έφυγαν μακριά. Τα νερά του ποταμού κυλούσαν σ' έναν απότομο γκρεμό, αντιστέκονταν, στριφογύριζαν για λίγο στο χείλος του και ύστερα γκρεμίζονταν αφρίζοντας.

Ο χοντρός δεν μπορούσε να συνεχίσει να μιλά' αναγκάστηκε να στρίψει και να εξαφανιστεί στο δυνατό βογκητό του καταρράχτη.

Εγώ που είχα γευτεί τόσους ευχάριστους αντιπερισπασμούς στεκόμουν στην όχθη και παρακολουθούσα. «Τι υποτίθεται πως πρέπει να κάνουν τα πνευμόνια μας; φώναξα. Αν ανασαίνουν γρήγορα, ασφυκτιούν από τα δηλητήρια που έχουμε μέσα μας· αν ανασαίνουν αργά, ασφυκτιούν από αέρα που δεν ανασαίνεται, από πράγματα βλάσφημα. Μα σαν γυρέψουν το δικό τους ρυθμό να βρουν, τότε πεθαίνουν από την ίδια την αναζήτηση».

Στο μεταξύ οι όχθες του ποταμού απλώθηκαν πέρα, ως εκεί που έφτανε το μάτι, κι όμως, με την παλάμη μου άγγιζα το σίδερο μιας πινακίδας που μόλις και φαινόταν να γυαλίζει από μακριά. Αυτό δεν μπορούσα να το καταλάβω καλά. Στο κάτω κάτω, ήμουν μικρόσωμος, πιο μικρός σχεδόν κι απ' το συνηθισμένο, και ένας θάμνος που σειόταν γρήγορα με σκέπαζε ολόκληρο. Αυτό το είδα, γιατί ένα λεφτό πρωτύτερα ήταν κοντά μου.

Κι όμως, είχα κάνει λάθος, γιατί τα χέρια μου ήταν τεράστια σαν τα σύννεφα μιας αδιάκοπης βροχής στην εξοχή· μόνο που ήταν πιο ανυπόμονα. Δεν ξέρω γιατί προσπαθούσαν να συντρίψουν το καημένο το κεφάλι μου, που δεν ήταν μεγαλύτερο από τ' αυγό του μερμηγκιού, αλλά κάπως στραπατσαρισμένο και επομένως δεν ήταν πια ολοστρόγγυλο. Έκανα μ' αυτό μερικές ικευτικές κυκλικές κινήσεις, γιατί η έκφραση των ματιών μου δε θα μπορούσε να γίνει αντιληπτή· τόσο ήταν μικρά.

Τα πόδια μου, όμως — τ' απίθανα πόδια μου — απλώνονταν πάνω από τα δασωμένα βουνά και ίσκιωναν τις κοιλάδες με τα χωριά. Όλο και μεγάλωναν! Είχαν φτάσει κιόλας στο διάστημα εκείνο που δεν έχει αρχιτεκτονική, γιατί το μήκος τους είχε πια φύγει απ' το πεδίο της όρασής μου.

Όμως, όχι, δενείν' έτσι — στο κάτω κάτω είμαι μικρός, για την ώρα είμαι μικρός — κυλάω — κυλάω — είμαι μια χιονοστιβάδα στα βουνά! Σας ικετεύω, περαστικοί, αν έχετε την καλοσύνη, πέστε μου πόσο είμαι αψηλός — Ορίστε! Μετρήστε τούτα τα χέρια, τούτα τα ποδάρια!

82/6K

III. [Απόσπασμα]

— Άσε με να σκεφτώ, είπε ο γνωστός μου που με είχε συνοδέψει από τη δεξίωση και περπατούσε τώρα ήσυχα δίπλα μου στο μονοπάτι για το Λαουρέντσιμπεργκ. Κάθισε ήσυχος μια στιγμή, για να καταλάβω. — Πρέπει να βάλω μια τάξη στις σκέψεις μου, ξέρεις. Είναι όλα τόσο δύσκολα — η νύχτα είναι τόσο λαμπερή, αν και κάνει λίγο ψύχρα, όμως τούτος ο άνεμος ο ασταμάτητος μοιάζει ν' αλλάζει θέση και στις ακακίες ακόμα.

Το φεγγάρι έριχνε τη σκιά του σπιτιού του κηπουρού πάνω στο καμπουριασμένο μονοπάτι που ήταν σπαρμένο με αραιές κηλίδες χιονιού. Βλέποντας τον πάγκο δίπλα στην πόρτα, τον έδειξα με το δάχτυλό μου και καθώς ήμουν συνεσταλμένος και περίμενα πως θα μ' αποπάρει, ακούμπησα τ' αριστερό μου χέρι στο στήθος μου.

Κάθισε κουρασμένος, αδιαφορώντας για τα ωραία ρούχα του, και ξαφνιάστηκα, σαν ακούμπησε τους αγκώνες του στα γόνατά του και το κεφάλι στις άκρες των τεντωμένων δαχτύλων του.

— Να, ήθελα τούτο να πω. Ξέρεις, έχω βάλει μια τάξη στη ζωή μου. Κανένας δεν μπορεί να βρει λάθος σ' αυτή. Το καθετί που κάνω θεωρείται πρεπούμενο και γενικά παραδεχτό. Το περιβάλλον μου κι εγώ έχουμε διαπιστώσει με ικανοποίηση πως ούτε η κακοτυχία — όπως την εννοεί η κοινωνία που συναναστρέφομαι — αλλά ούτε και οι συνηθισμένες χαρές της ζωής, έχουν κάνει εξαίρεση σε μένα, και όλα αυτά τα έχω κιόλας συζητήσει μ' ένα στενό κύκλο φίλων. Είναι αλήθεια πως ως σήμερα δεν είχα ερωτευθεί πραγματικά. Αυτό με στεναχωρούσε καμιά φορά, αν και, όταν χρειαζόταν να πω πως είμαι ερωτευμένος, το έλεγα. Τώρα, όμως, τ' ομολογώ: Ναι, είμαι ερωτευμένος και ξέφρενος από χαρά. Είμαι ένας εραστής φλογερός· ακριβώς αυτό που ονειρεύονται τα κορίτσια. Αλλά, δε θα 'πρεπε άραγε να το είχα σκεφτεί πως ακριβώς αυτή η προηγούμενη απειρία μου θα έδινε μια μοναδική και χαρούμενη, ιδιαίτερα χαρούμενη, στροφή στην κατάστασή μου;

— Ηρέμησε, είπα αδιάφορα, σκεπτόμενος μονάχα τον εαυτό μου. Η αγαπημένη σου είναι όμορφη, όπως άκουσα.

— Ναι, όμορφη είναι. Όσο καθόμουν δίπλα της, το μόνο που μπορούσα να σκεφτώ ήταν: Τι περιπέτεια! Τι τόλμη έχω! — Ορίστε, μπαρκάρω για ένα ταξίδι θαλασσινό, πίνοντας κρασί με το γαλόνι! Όμως, όταν γελά, δε δείχνει τα δόντια της, όπως θα περίμενε κανείς. Αντίγι' αυτά, το μόνο που βλέπεις είναι το σκοτεινό, λεπτό, κοίλο άνοιγμα του στόματος. Μοιάζει ύπουλο και γεροντικό, ακόμα κι όταν γέρνει πίσω το κεφάλι, σαν γελά.

— Δεν το αρνιέμαι, είπα αναστενάζοντας. Ίσως το έχω ξαναδεί αυτό, γιατί είναι κάτι που το παρατηρεί κανείς. Αλλά δεν είναι αυτό μόνάχα. Είναι η ομορφιά των κοριτσιών γενικά. Συχνά, όταν βλέπω φορέματα με σούρες, γιρλάντες και φραμπαλάδες να πέφτουν χυτά σ' όμορφα κορμιά, σκέφτομαι πως δε θα μείνουν έτσι για πολύ, πως θα κάνουν ζάρες που δε θα μπορούν να σιδερωθούν, σκόνη παχιά θα μάζευτεί στα στολίδια που δε θα ξεσκονίζεται και πως καμιά τους δε θα θέλει να είναι τόσο γελοία, ώστε να φορά κάθε πρωί αυτό το βαρύτιμο φουστάνι και να το βγάξει τη νύχτα. Κι όμως, βλέπω κοπέλες αρκετά όμορφες, με ωραίους μυς, κόκαλα λεπτά, δέρμα απαλό και πλούσια μαλλιά, που εμφανίζονται κάθε μέρα με το ίδιο φυσικό μασκάρεμα, ακουμπώντας πάντα το ίδιο πρόσωπο στην ίδια παλάμη, αφήνοντάς το να καθρεφτίζεται στον καθρέφτη. Μόνο που καμιά φορά τη νύχτα, γυρίζοντας αργά από κάποια γιορτή, τούτο το πρόσωπο τις κοιτά απ' τον καθρέφτη κουρασμένο, πρησμένο, από τόσους και τόσους ιδωμένο, που δεν αξίζει άλλο πια να φορεθεί.

— Σε ρώτησα πολλές φορές απόψε να μου πεις αν βρίσκεις το κορίτσι μου όμορφο, αλλά πάντα στρίβεις την κουβέντα χωρίς να μ' απαντήσεις. Πες μου, τι μαγειρεύεις; Γιατί δε με παρηγορείς;

Βούλιαξα τα πόδια μου στη σκιά και είπα ευγενικά:

— Δε χρειάζεσαι παρηγοριά. Εξάλλου σ' αγαπά.

Για να μην κρυολογήσω κράτησα μπροστά στο στόμα μου ένα μαντίλι που είχε πάνω ζωγραφισμένα γαλάζια σταφύλια.

Στράφηκε σε μένα, ακούμπησε το παχουλό του πρόσωπο στη

χαμηλή πλάτη του πάγκου και είπε:

— Εδώ που τα λέμε, έχω ακόμα καιρό, ξέρεις. Προλαβαίνω να δώσω ένα τέλος σ' αυτή την εκκολαπτόμενη ερωτική ιστορία αμέσως· κάνοντας ίσως κάτι ανάρμοστο ή απιστώντας ή φεύγοντας για μια μακρινή χώρα. Γιατί έχω πολλές αμφιβολίες αν αξίζει να εκθέτω τον εαυτό μου σε τόση υπερένταση. Τίποτα δεν είναι βέβαιο και κανείς δεν μπορεί να προβλέψει την τροπή και τη διάρκεια. Αν μπω σε μια ταβέρνα με την πρόθεση να μεθύσω, το ξέρω πως θα μεθύσω. Σ' αυτή την περίπτωση, όμως! Λέμε με κάτι φίλους να πάμε μια εκδρομή την άλλη βδομάδα. Φαντάσου τι θύελλα που θα ξεσηκώσει αυτό στην καρδιά τις επόμενες δύο βδομάδες! Τα φιλιό τα χτεσινά μου φέρνουν ύπνο κι ανοίγουν το δρόμο σε όνειρα αχαλίνωτα. Αντιστέκομαι περπατώντας τις νύχτες και το αποτέλεσμα είναι να βρίσκομαι σε μια μόνιμη ταραχή. Το πρόσωπό μου μια φλέγεται και μια παγώνει, σαν να το φυσά ο άνεμος, συνέχεια χαϊδεύω με τα δάχτυλά μου μια ρόδινη κορδέλα στην τσέπη μου, είμαι γεμάτος από τις μεγαλύτερες ανησυχίες για τον εαυτό μου, που δεν μπορώ να τις καταλάβω, και μπορώ ακόμα ν' αντέχω και τη δική σου παρέα, ενώ κανονικά δε θα περνούσα τόσες ώρες μιλώντας μαζί σου!

Κρύωνα πολύ και ο ουρανός είχε αρχίσει κιόλας να γαλακτώνει. «Φοβάμαι πως ούτε το παράπτωμα ούτε η απιστία ούτε ακόμα και το μακρινό ταξίδι θα ωφελήσουν σε τίποτα. Θα πρέπει ν' αυτοκτονήσεις» είπα μ' ένα χαμόγελο.

Αντίκρι μας, στην άλλη άκρη της δεντροστοιχίας, ήταν δύο θάμνοι και πέρα απ' αυτούς τους θάμνους ήταν η πόλη. Μερικά φώτα ήταν ακόμα αναμμένα.

— Καλά, λοιπόν, είπε χτυπώντας τον πάγκο με τη σφιγμένη γροθιά του και αφήνοντάς την εκεί. Εσύ, όμως, θα συνεχίσεις να ζεις. Δε θ' αυτοκτονήσεις εσύ. Εσένα κανείς δε σ' αγαπά. Τίποτα δεν κερδίζεις. Δεν μπορείς να τα βγάλεις πέρα με το επόμενο λεπτό της ώρας. Κι όμως, τολμάς να μου μιλάς έτσι, πρόστυχε άνθρωπε! Είσαι ανίκανος ν' αγαπήσεις. Μονάχα ο φόβος σε δονεί. Ρίξε μια ματιά στο στήθος μου.

Λέγοντας αυτά, ξεκούμπωσε το πανωφόρι, το γιλέκο και το

πουκάμισό του. Το στήθος του ήταν, στ' αλήθεια, πλατύ και όμορφο.

— Ναι, καμιά φορά παρασύρεται κανείς από κάτι τέτοιες πεισματικές καταστάσεις, άρχισα να λέω. Φέτος το καλοκαίρι ήμουν σ' ένα χωριό κοντά σ' ένα ποτάμι. Το θυμάμαι πολύ καλά. Καθόμουν συχνά κουλουριασμένος σ' έναν πάγκο στην όχθη. Ήταν και ένα ξενοδοχείο και άκουγε κανείς πότε πότε τους ήχους των βιολιών. Άνθρωποι νέοι, όλο υγεία, κάθονταν στα τραπεζάκια του κήπου πίνοντας μπίρα και μιλώντας για κυνήγια και περιπέτειες. Στην άλλη όχθη βουνά αχνά.

Ύστερα, μ' ένα σάλτο, κάνοντας μια γκριμάτσα, σηκώθηκα, πάτησα στο χορτάρι πίσω από τον πάγκο, έσπασα μερικά χιονισμένα κλαράκια και ψιθύρισα στ' αφτί του: «Είμαι αραβωνιασμένος — σ' τ' ομολογώ!»

Δεν παραξενεύτηκε που σηκώθηκα. «Είσαι αραβωνιασμένος;» Καθόταν εκεί, πραγματικά πολύ εξαντλημένος και στηριζόταν στην πλάτη του πάγκου. Έβγαλε το καπέλο του και είδα τα μαλλιά του που, αρωματισμένα και καλοχτενισμένα, έπεφταν γύρω από το στρογγυλό κεφάλι του στο σαρκωμένο σβέρκο του, όπως ήταν η μόδα εκείνο το χειμώνα.

Ήμουν ευχαριστημένος που του είχα απαντήσει τόσο έξυπνα. «Σκέψου, είπα στον εαυτό μου, πώς κινείται μέσα στον κόσμο μ' ευλύγιστο σβέρκο, κουνώντας ελεύθερα τα χέρια του. Με μια έξυπνη κουβέντα μπορεί να οδηγήσει μια γυναίκα ίσια έξω απ' το σαλόνι και το γεγονός πως έξω βρέχει, πως κάποιος άλλος πιο συνεσταλμένος μπορεί να βρίσκεται εκεί γύρω ή πως κάτι άλλο μπορεί να συμβαίνει δεν τον απασχολεί καθόλου. Όχι. Εξακολουθεί να υποκλίνεται με την ίδια ευγένεια στις κυρίες. Και να τος τώρα που κάθεται εκεί!»

Ο γνωστός μου σκούπισε το μέτωπό του μ' ένα λινό μαντίλι. «Βάλε το χέρι σου στο μέτωπό μου, σε παρακαλώ, είπε. Σε ικετεύω». Επειδή δεν τον υπάκουσα αμέσως, σταύρωσε τα χέρια του.

Τόσο η θλίψη μας τα είχε σκοτεινιάσει όλα γύρω μας, ώστε καθόμασταν ψηλά στο βουνό, σαν να βρισκόμασταν σ' ένα μι-

κρό δωμάτιο' ωστόσο, λίγο πιο πριν είχαμε προσέξει το φως και το πρωινό αγέρι. Καθόμασταν κοντά κοντά' παρ' όλο που δε συμπαθούσε καθόλου ο ένας τον άλλον, όμως δεν μπορούσαμε ν' απομακρυνθούμε, γιατί ο τοίχος είχε κατεβεί οριστικά και αμετάκλητα. Μπορούσαμε, πάντως, να συμπεριφερόμαστε ανήτητα και δίχως αξιοπρέπεια, γιατί δεν ήταν ανάγκη να ντρεπόμαστε τα κλαδιά που κρέμονταν από πάνω μας και τα δέντρα που στέκονταν εμπρός μας.

Τότε, χωρίς πολλές κουβέντες, ο γνωστός μου έβγαλε από την τσέπη του ένα μαχαίρι, το άνοιξε σκεφτικός και, σαν να έπαιζε, το βύθισε στ' αριστερό του μπράτσο και τ' άφησε εκεί. Αίμα άρχισε αμέσως να τρέχει. Τα στρογγυλά του μάγουλα χλόμιασαν. Τράβηξα το μαχαίρι, έκοψα το μανίκι του πανωφοριού του, του σακακιού του, και έσκισα το μανίκι του πουκαμίσου του. Ύστερα άρχισα να τρέχω πάνω κάτω στο δρόμο, για να δω αν ερχόταν κανείς που μπορούσε να βοηθήσει. Τα κλαδιά διαγράφονταν ολοκάθαρα και ακίνητα. Βύζαξα λίγο τη βαθιά πληγή. Ύστερα θυμήθηκα το σπιτάκι του κηπουρού. Ανέβηκα τρέχοντας τα σκαλοπάτια που οδηγούσαν στην αριστερή πλευρά του σπιτιού, εξέτασα βιαστικά τις πόρτες και τα παράθυρα, χτύπησα με μανία το κουδούνι και βρόντηξα τα πόδια μου, παρ' όλο που γνώριζα όλη την ώρα πως το σπίτι ήταν ακατοίκητο. Ύστερα κοίταξα την πληγή που αιμοραγούσε αφήνοντας ένα λεπτό αυλάκι. Μούσκεψα το μαντίλι του στο χιόνι και το έδεσα αδέξια γύρω από το μπράτσο του.

— Αγαπημένε, αγαπημένε φίλε μου, είπα, πληγώθηκες για χάρη μου. Όλα είναι καλά, είσαι τριγυρισμένος από καλούς φίλους, μπορείς να βγεις να σεργιανίσεις στο καταμεσήμερο, την ώρα που ένα σωρό καλοντυμένοι άνθρωποι κάνουν την εμφάνισή τους εδώ κι εκεί, σε τραπέζια ή σε μονοπάτια του βουνού. Σκέψου — την άνοιξη θα πάμε στα περιβόλια — όχι, όχι οι δυο μας — αυτό είναι αλήθεια, δυστυχώς — όμως, εσύ με την Αννούλα σου θα πάτε με τ' αμάξι καλπάζοντας εύθυμα. Α, ναι! Πίστεψέ με, σε παρακαλώ' και ο ήλιος θα σας κάνει ακόμα ομορφότερους. Ω, θα έχει και μουσικές, χλιμιντρίσματα αλόγων από μακριά. Δεν υπάρχει λόγος να στεναχωριέσαι, θα έχει φω-

νές και τύμπανα που θα παίζουν ανάμεσα στα δέντρα.

— Ω, Θεέ μου, είπε. Σηκώθηκε, ακούμπησε πάνω μου και συνέχισε: Ω, Θεέ μου, δε βγαίνει τίποτα. Δεν είν' αυτό που θα με κάνει ευτυχισμένο. Συγχώρα με. Είναι αργά; Ίσως και να πρέπει κάτι να κάνω το πρωί. Ω, Θεέ μου!

Ένα φανάρι έφεγγε σιμά στον τοίχο ψηλά. Έριχνε τις σκιές των κορμών των δέντρων χάμω στο δρόμο και στ' άσπρο χιόνι, ενώ στην κατηφόρα οι σκιές των κλαδιών λύγιζαν σαν να ήταν σπασμένες.